

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociațiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 2 florini val. austr., pentru cei ce nu sunt membrii asociatiunei.

Pentru strainatate 6 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentulu se face numai pe câte 1 anu intregu.

Se abonédia la Comitétulu asociatiunei in Sibiu, séu prin posta séu prin domni colectori.

Sumariu: O excursiune botanica in Romani'a si Dobrogea (urmare). — Regin'a Romaniei si Dor'a d'Istri'a. — Darwinismulu (urmare). — Petrecerea mortului (bóctu). — Publicarea baniloru incursi la Cass'a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu dela 15 Decembre 1881 pâna astadi.

O excursiune botanica in Romani'a si Dobrogea,

de Dr. A. P. Alexi.

(Urmare).

VIII. Malvaceae D. C. Malvaceele (Nalbile).

14. Malva silvestris L.

Nalba de padure s. selbatica.

R. fusiformu-ramificata. T. culcata (preocumbenta) ascendenta s. erecta, ramificata, imprastiatu-pilósa, (sparsu-pilósa) precumu este intréga plant'a. F. petiolate, renichiforme s. cordatu-suborbiculare; 5—7 slabu-lobate s. superiórele palmatu-5—7-fidate, lobii neegalu-crenati. Fl. cumulate câte 2—6 in axilarele foiloru. *Pedunculii erecti si pe timpulu maturitatii fructului.* Corol'a 5-petala. Calicele 5-fidatu. Involucrulu calicelui 3 foliatu. F. dela involucrulu calicelui oblonge. *Petalele de 3—4 ori mai lungi decâtu calicele, profundu emarginate la unghitia desu-barbate. Carpelele foveatu-rugóse. glabre.*

T. 0.5 pâna 1 metru. Fl. purpurie deschise si fórté mari.

XVI. 4. ☉ Iuliu—Augustu.

Pe ríturi, lângá drumuri, siantiuri.

Leg. *Faurei.*

(Rchb. ic. f. 4840; Bmgt. 1436; Sch. En. pl. n. 760; F. En. pl. n. 658; Kan. Pl. R. n. 356; Ad. et Cor. n. 424).

Nota. Acésta planta este fórté respandíta cá si *M. vulgaris Fr.*, cu deosebire in Greci'a unde cresce selbatica pe tóte pasciunile si in tóte gradinile.

Inca in timpurile cele vechi se folosiá cá un'a, din cele mai placute plante culinarie apoi se folosiá in medicina la bóle interne si externe. Mediciloru elini erá cunoscuta sub numirea de *μαλάχη* (dela *μελάσσω*). Plutarchu si Luculu spunu cumcá acésta nalba serviá de comunu cá

alimentu ómeniloru celoru seraci. Dara folosulu ei este astadi introdusu in medicina. *Flores et herbae Malvae* sunt destulu de cunoscute in medicina si se prescriu cu deosebire la prepararea gargarismeloru la bóle de grumadiu, la scalde etc. Se mai folosese si cá alimentu la animalele rumegatórie.

15. Althaea officinalis L.

Altea ofcinala, vulg. Nalba alba.

R. la inceputu fusiformu-ramificata mai târdiu formédia o rizoma grósa orisontala, cilindrica. *T. erecta simpla s. ramificata, móle-tomentósa precumu este intrég'a plant'a.* F. petiolate, inferiórele cordatu-suborbiculare, slabu 5-lobate, celelalte ovate s. ovatu-oblonge, deformu-3-lobate; lobii neegalu-crenati s. duplu-crenati, Ped. axilari, *mai adese ori ramificati si pluriflori mai scurti decâtu foile, formandu unu racemu compusu, foliatu s. la vírfulu tulpinei голу (nudu).*

Calicele 5-fidatu. Involucrulu calicelui 9-fidatu cu lacinie lanceolate, acuminate. Corol'a 5-petala. Carpelele numeróse, monosperme, nedehiscente.

T. 80—170 cm. F. verdi, moi, albe s. pubescente.

XVI. 4. ☽ Iuliu—Augustu.

Prin pasciuni, siantiuri, garduri, drumuri.

Leg. *Megidie lângá drumulu de feru si lacuri.*

(Rchb. ic. f. 4849; Bmgt. 1430; Sch. En. Pl. n. 750; F. Fl. Tr. n. 661; Kan. Pl. Rom. n. 351; Ad. et Cor. n. 420).

16. Lavatera thuringiaca L.

Lavatera turingiaca.

R. fusiformu-ramificata. T. erecta, ramificata, ierbacee de desuptu hirsuta, désupr'a tomentosa precumu sunt si petiolele, pedunculii si calicele. F. petiolate, slabu 5-lobate, pe dosu tomentóse, pe fačia pubescente s. subglabre, superiórele 3-lobate cu lobi neegali-serati. Fl. pedunculate, solitare in axilariiele foiloru, la vírfulu ramiloru confluyente in unu racemu scurtu s. in unu corymbu. Calicele 5-fidatu. Involucrulu calicelui 3-fidatu cu lacinie

suborbiculare, scurtu-acuminate. Corol'a 5-petala; Petalele de 3 ori mai lungi decâtu calicele, profundu-emarginate s. duplulobate.

Carpelele numeroze, monosperme, nedehiscente. T. 50—100 cm. F. pe dosu glaucosa. Fl. forte mari, palidu-rosii.

XVI. 4. 2 Iuliu—Augustu.

Pre locuri uscate, langa drumuri, marginea padurilor.

Leg. *Buzeu, Macinu.*

Este forte cautata de albine.

Syn. *Olbia thuringiaca* Medic. v. F. Fl. Tr. n. 666. (Rchb. ic. f. 4854; Bmgt. 1438; Sch. En. Pl. 748; Kan. Pl. Rom. n. 354; Ad. et. Cor. n. 422).

17. Hibiscus Trionum L.

Zamositia besicosa.

R. fusiforma. T. procumbenta s. ascendenta, ramificata, hispida precumu e plant'a intréga. Foile petiolate, inferioarele cordatu-orbiculare; puçinu 5-lobate, superioarele 3—5-fidate; laciniile oblonge, duru s. pinnatifidatu-dentiate. Pedunculii axilari, uniflori, asemenea de lungi s. mai scurti decâtu foile. Involucrul calicelui ierbaceu impartitu in 12 foi lineare. Calicele 5-sepalicu, cuticularu semi-5-fidatu, umflatu, venosu, 20-striatu. Corol'a 5-petala. Staminii monodelfici. Stili 5. Capsulele 5-lobate, 5-locularie; Loculele despartite la midilocu prin parete, cu un'a séu mai multe semintie. Tulpin'a 20—70 ctm. Florile mari, palidu-sulfurii. Infloresce numai la lumin'a sórelui câteva césuri.

XVI. 4. ☉ Iuliu—Augustu.

Prin semanaturi, pasciuni.

Leg. *Ploiesti, Buzeu, Macinu.* Amu vediutu si la Giurgiu pre langa drumuri.

Nota. Se cultivédia si prin gradini.

(Rchb. ic. 4860; Bmgt. n. 1439; Sch. En. n. 793; F. Fl. Tr. n. 667; Kan. n. 347; Add. et Corr. 416).

IX. Hypericineae D. C. Hipericineile (Posiarnitiale).

18. Hypericum perforatum L.

Posiarniti'a vulgara (vulg. Sunatóre, Sanitóre).

R. fusiformu-ramificata, multicipita, cu stoloni subterani filiformi. T. erecta s. ascendenta, ramificata subcilindricu-ancipita, nearipata, glabra precumu este intréga plant'a. Foile ovale, oblonge s. oblongu-lineale, obtuse, intregi, pellucidu-punctate. Fl. mai totudeun'a multiflore in cime paniculatu-compuse. Calicele 5-sepalicu. Sepalele lanceolate arareori eliptice, acute s. acuminate, cu margini intregi, eglandulose de 2 ori mai lungi decâtu ovariu, Staminii 50—60. T. subfructicosa. Fl. galbina (flava).

XVII. 3. 2 Iuniu—Augustu.

Prin tufisiuri, pe câmpuri, rituri, langa drumuri in regiuni inferioare pâna montane.

Leg. *Faurei.*

(Rchb. ic. 5176; Bmgt. n. 1604; Sch. En. pl. Tr. n. 775; F. Fl. Tr. n. 673; Kan. Pl. R. n. 346; Ad. et. Corr. n. 415).

19. Hypericum elegans Steph.

Posiarniti'a eleganta.

R. fusiformu-ramificata, multicipita, cu stoloni filiformi, subterani. T. erecta, subancipita. F. din basa cordate lanceolate s. ovate, pe margine atropunctate, pe discu pellucidu-punctate. Sepalele lanceolate, acute, fimbriate; fimbriile mai scurte decâtu diametrulu transversalu alu sepaleloru, la apice (vîrfu) glandulosulate. Pet. obovate crenate, pe margini negru-glandulose. S. punctulate.

Pe coline, vii, rituri, locuri de façia.

XVII. 3. 2 Iuniu—Augustu.

Leg. *Buzeu.*

Syn. *H. Kohlianum* Spreng.

H. elegans Stev. Wild. Sp. 3. 1396; Rchb. ic. 5190. (Sch. En. pl. n. 776; F. Fl. Tr. n. 682; Kan. Pl. R. n. 343; Add. et. Corr. n. 412).

Nota. Tóte Hipericineile contienu mai multu ori mai puçinu unu sucu particulariu de colóre galbina s. rosia numitu *Hypericinu*, carele se afla cu deosebire in punctele cele pellucide, séu in glandurile succifere precumu si in glandurile negre. Partialu se afla in flori, deca se fréca printre degete, pelea capeta o colóre rosia cá sangele, ce se numesce si sangele lui Ioanu. Din flori de *H. comunu* se preparédia prin ferbere asiá numitulu *Oleum hypericum*, ce mai inainte se folosiá si in medicina.

In giurulu Naseudului este usitatu cá medicina poporale cu deosebire la anumite morburi femeiesci.

Hypericinulu amestecat cu spirtu de vinu se folosese la coloritu. In unele locuri se usita la colorirea vinarsului (rachiului).

In vremi mai vechi se culegea acésta planta in nóptea St. Ioanu si se conservá cá unu midilocu sympateticu si pentru suculu celu rosiiu de unu bunu midilocu aparatoriu contr'a vrajitoriloru, strigoiloru si a tuturoru duhuriloru rele.

Fetele si acum'a mai au datina de a stórece florile acestei plante invelindu-le in o pândia si din petele cele rosii nascute din ele 'si profetiescu sórtea in viitoriu.

Cele mai multe Hipericinee se cultivédia cá flori de gradina.

X. Papilionaceae L. Papilionaceile.

20. Ononis spinosa L.

Ononida spinosa, vulg. Sudórea calului (ósulu iepurelui, Darmotiu) spinosu Br. *Sulcina spinosa. Sudórea capului. Sudórea calului. Salasitóre.* Por.

R. fusiformu-ramificata, pluricaula. T. subfructicosa, erecta s. ascendenta, neradicaula, monoserialu-vilosa, provediuta cá si calicele cu peri simplii, scurtati, glanduliferenti si mai multu ori mai puçinu conspersi (imprasciati), câte odata subglabra, ramosissima, ramii tineri cu deosebire dela ramii cei inferiori excurrenti in 1—2 spini subulati. F. impreuna cu stipolele glandulosu-perosa s. subglabre, inferioarele 3-mere, superioarele si lateralele simple. Foliiolele si foile simple lanceolate pâna ovale, obtuse, denticulatu-serate. Stipolele subovate, concrescute, denticulate. Fl. brevipetiolate, in axilare mai

multu solitare, cele dela capetele ramiloru seu ale ramureiloru formédia racemuri foliose intrerupte seu agregate. Cal. 5-sepalu, la maturitate deschisu, puçinu mai mare, egale s. mai scurtu decâtu pastaia oviforma. Sem. verucosulata.

T. 30—70 ctm. virgulata, Flórea mare.

XVI. 3. 4 Iuniu—Augustu.

Pre pasciuni, lãnga cai, pe cãmpuri.

Leg. *Megidie*, pe araturi.

Syn. *O. arvensis* β . *Lm. Sch. En. pl. Tr. n. 885.*

(Bmgt. n. 1475; F. Fr. Tr. n. 766; Br. Pr. Fl. rom. p. 105; Kan. Pl. R. n. 423; Ad. et. Corr. n. 496).

Nota. Atãtu acést'a specia cãtu si *O. arvensis* L. *O. hircina* Jacq. se folosescu cu deosebire radacin'a in farmacie. *Radix et herba Ononis* sunt destulu de cunoscute atãtu in medicina cãtu si in veterinarie.

21. *Medicago falcata* L.

Luzerna in forma de secere — vulg. *Colbacésa in forma de secere* Br.; *Cobelcésca vulgara* Por.

R. fusiformu-ramificata, multicipita. T. procumbenta s. ascendenta, ramósa, impreuna cu dosulu foiloru pubescenta s. mai glabra. Foile 3-mere. Folióele mucronate, cãtra vírfu dentiate, dela foile inferióre oblongucuneate, dela cele superióre linealu-cuneate. Stipolele ovatu-lanceolate, subulatu-acuminate, inferiórele dentiate. *Racemulu multifloru, scurtu adese ori subcapitatu. Pedunculii mai scurti decâtu calicele, dupa deflorare erecti.*

Corol'a caduce, carina obtusa. Staminii didelfici neconcresecuti cu coron'a. *Pastaia inerma, falcata s. întórsa in unu singuru ciclu, reticulatu-vínósa, pubescenta s. patentu-perósa s. glandulosu-perósa.*

T. 10—25 ctm. patentisimu-ramósa. Florea flava (galbina).

XVII. 3. 4 Iuniu—Septembre.

Pe ríturi, coline, pasciune.

Leg. *Constanti'a*.

(Bmgt. n. 1597; F. Fl. Tr. n. 773; Sch. En. pl. Tr. n. 896; Br. Pr. Fl. r. pag. 103; Kan. Pl. R. n. 426; Ad. et Cor. n. 499).

Nota. Acést'a specia cá tóte speciele de Luzerna este fórte respandita, fórte buna si folositoare la nutritrea viteloru. De aceea in multe locuri se cultivédia cá si cerealele.

Este de insemnatu cumcã acést'a planta este transportata la noi din Oriente si astadi aclimatizata in tóta Europ'a. Mai antãiu s'a adusu din *Media* prin *Alexandru celu mare* in *Elad'a*, éra de aici la an. 1550 prin *Heracles Lucho* la *Veneti'a*, de aci prin episcopulu *Montigli* in *statulu papalu* si in *Lombardi'a*, de unde in urma s'a respanditu in tóta Europ'a ma chiaru si in Americ'a.

Acést'a planta folositoare este persecutata câte odata de unu mare dusímanu, unu burete parasitu (*mycetes*) numitu *Rhizoctonia Medicaginis*, carele face se se usuce de multe ori gradini si livedi întregi cultivate cu Luzerna.

22. *Melilotus alba* Desrouss.

Sulcina alba, Trifoiu mare, P.

R. fusiforma. Tulpin'a erecta s. ascendenta, ramósa, glabra cá si intréga plant'a s. glabra in cea mai mare

parte. Foile 3-mere. Folióele obtuse, argutu-serate, folióele foiloru inferióre obovate s. eliptice, ale foiloru superióre oblonge s. oblongu-lanceolate. *Stipóele lanceolatu-subulate, întregi s. cele ale foiloru inferióre 1—2 dentiate. Racemii axilari, nudi, laxi si mai in urma elongati. Pedicelele numai jumetate asiã de lungi cá calicele. Aripele si carin'a egale de mari, inse mai scurte, decâtu vexilulu. Pastaile ovate, obtuse, mucronate, reticulatu-rugósa, pre sutur'a superióra obtusu-carinate, glabre. Calicele 5-dentiatu. Corol'a caduce. Stam. didelfici, neconcresecuti cu corol'a.*

T. 25—50 ctm. Flórea alba.

XVII. 3. ☉ Iuliu—Septembre.

Pre ríturi, araturi, lãnga drumuri.

Leg. *Constanti'a*, la malulu Marei negre, spre nordu dela *Constanti'a*.

Syn. *M. vulgaris* Host. Fl. dan. t. 1705; Wild.

En. 750. *M. bucantha* Coch ap. D. C.

Trifolium Melilotus officinalis β . *L. Trifolium album* Lois. *Melilotus Petitpierreanum* Wild. (non *Rchb.*) *M. officinalis nivea* Bmgt. 1566). *M. arguta* *Rchb.* exc. germ. p. 299).

(F. M. n. 2685; F. Fl. Tr. n. 782; Sch. En. pl. Tr. n. 909; Kan. Pl. R. n. 435; Ad. et Cor. n. 511).

23. *Melilotus officinalis* Desrouss.

Sulcina officinala vulg. Érba de pétra.

R. fusiforma. T. erecta, ascendenta s. procumbenta, glabra cá intréga pl. seu glabra numai in cea mai mare parte a plantei. F. trimere. Folióele obtuse, argutu-serate; folióele foiloru inferióre obovate s. eliptice dela foile superióre oblonge s. oblongu-lanceolate. Stipóele lanceolatu-subulate, întregi s. cele dela foile inferióre 1—2 dentiate. Racemii axilari nudi, laxi si in urma elongati. Pedicelele mai scurte decâtu calicele. Aripele si calicele egali, inse mai scurte decâtu vexilulu. Pastaile ovate, obtuse, mucronate, *transversale rugosa-plicate, la sutur'a désupr'a rotundite, obtusu-carinate glabre.*

T. 20—95 ctm. Fl. galbina. Pe timpulu inflorirei are unu mirosu petrundiatoriu, in stare uscata este si mai mirositoria.

XVII. 3. ☉ Iuniu—Septembre.

Pre araturi, ríturi, siantiuri, drumuri.

Leg. *Faurei*.

Syn. *M. Petitpierreana* *Rchb.* exc. germ. p. 498. Schur sert. n. 701 var. b. *Trifolium Petitpierreanum* Hayne Arz. Gew. 2, t. 33.

M. officinalis Desf. Bmgt. 1566. *M. arvensis* Wallr. *M. officinalis* var. a L.

(Sch. En. pl. Tr. n. 907; F. Fl. Tr. n. 783; Kan. Pl. R. n. 432; Ad. et Cor. n. 508.

Nota. *M. alba* cresce alta data pâna la marime de 1.5 metru, mai alesu in Americ'a, de unde s'a adusu la a. 1828, inse avendu unu mirosu de totu prea tare, nu se folosesece cá nutretiu uscatu pentru vite.

M. officinalis se aflã spontanu. Are unu gustu amar. Flórea este cautata de albine.

24. *Lotus corniculatus* L.

Lotu corniculatu; vulg. Ghisdeiu (visdeiu) comunu. Trifoiste cornurata, Trifoiste coltiurată Por.

R. fusiformu-ramósa, multicipita. T. procumbenta s. ascendenta, ramósa, glabra impreuna cu foile si cu calicele imprastiatu (disit)-perósa s. villósa. F. 3-mere, la aparintia 2 jugatu-fidate pentru ambele stipole, equiformate cu foliólele. Foliólele lineale pâna obovate, întregi, acute si obtuse. Florile petiolate în cyme axilare, orizontalu-patente s. pendulate precumu sunt si pastaile. Pedunculii de 4—5 ori mai lungi, decâtu foile. Calicele 5-dentiatu s. 5-fidatu. *Dintii calicelui, din o basa 3-ungulara subulati mai egali, asemenea de lungi, cu tubulu înainte de eflorescentia confluenta s. connivente; aripele lanceolatu-obovate.* Corol'a caduce, carin'a subromboidala, rectu-ascendenta. Stam. didelfici neconcrecuti cu corol'a. Pastaile lineale, cilindrice, recte. Florile galbene flavescente.

XVII. 3. 2 Maiu pâna tómn'a.

Pe ríturi, pasciune, araturi.

Leg. *Megidie, Buzeu, Ploiesci.*

Syn. *L. arvensis* Schkh. t. 211.

(Bmgt. n. 1530; F. Fl. Tr. n. 824; Sch. En. pl. Tr. n. 949; Br. Pr. Fl. r. p. 96; Kan. Pl. R. n. 459; Ad. et Cor. n. 538).

Nota. Acésta planta este fórte folositoare cá nutrementu pentru vite, de aceea se si sémina in estensiuni mari. De óra-ce este fórte cautata de albine, se cultivédia de cátra agricultori.

25. *Coronilla varia* L.

Coronitia pestritia Br. Coronitia varia, vulg. Samachisia, Coroniste Por.

R. cilindrica, ramósa, repenta. T. erbacea, decumbenta s. scandenta, ramósa, impreuna cu foile glabra s. sparsu-pilósa (imprastiatu-perósa). F. pennate, glauce, mai multu 10-jugale. Foliólele oblonge s. ovate, întregi, obtuse s. emarginate. *Stipolele lanceolate, libere, sesile la basea petiolului, rapede marcescente (vesteditóre). Cimele axilare, lungu-petiolate cu 12—20 flori. Pedicelele de 3 ori mai lungi, decâtu tubulu calicelui.* Calicele 5-dentiatu, aprópe bilabiatu. Petalele brevi-unghitiate, unghiti'a egale cu calicele. Pastaile 4 ungulare, 3—12 articulate, moniliforme, la geniculi munite cu unu inelu prominentu, arenatu-patente.

T. 30—90 ctm. Fl. albe s. rosee, de regula vexilulu rosiu, aripele si carin'a albe.

XVII. 3. 2 Iuniu—Septembre.

Pe ríturi, coline, araturi, drumuri, dumeturi.

Leg. *Buzeu, Ploiesci, Faurei. Veditutu la Giurgiu.*

(Bmgt. n. 1562; Sch. En. pl. n. 990; F. Fl. Tr. n. 863; Br. Pr. Fl. r. p. 107; Kan. Pl. R. n. 460; Ad. et Cor. n. 540).

Nota. Acésta planta apártiene celoru veninóse. *Willbrand* comunica in *Handbuch der Botanik* p. 236 cumcá 2 fete au muritu in urm'a sícului ce l'au storsu dela acésta planta si l'au luatú cá medicamentu contr'a friguriloru.

26. *Onobrychis sativa* Lam.

Sparceta cultivata Br. Sparseta vulgara. Esparseta Por.

R. fusiformu-ramósa, cespitósa, multicipita. T. ascendenta s. procumbenta, simpla, impreuna cu foile glabra s. sparsu-pubescenta. F. pinnate. Foliólele eliptice oblonge s. linealu-oblonge, întregi, obtuse s. emarginate. Fl. lungu-petiolate in racemi axilari. Racemii la inceputu condensati, ovati apoi elongati, sublineali. Aripele fórte mici, mai mici decâtu calicele. Carin'a mai lunga decâtu vexilulu. Pastaile cu marginele anterióre carinate, cu discurile elevatu-reticulate cu marginile si discurile spinosudentiate. *Dintii jumetate asiá de lungi cá latimea carinei.* Areolele midilocii ale reticulei mai mari.

T. 20—90 ctm. Florile rosie cu vergi purpurie.

XXVII. 3. 2 Maiu—Augustu.

Pre ríturi, coline, marginea araturiloru, lângá drumuri.

Leg. *Macinu.*

Syn. *Hedysarum Onobrychis* L. Jacq. A. t. 352. Sturm. H. 19. Fl. d. T. 2243.

(Bmgt. 1557; Sch. En. pl. n. 996; F. Fl. Tr. n. 868; Br. Pr. Fl. r. p. 106; Kan. Pl. R. n. 478; Ad. et Cor. n. 565).

Nota. Acésta planta este in privinti'a folosului, indata dupa trifoiu si luzerna, ofere unu bunu nutrementu animaleloru domestice, cu deosebire pentru acelea ce ne dau lapte, de aceea se bucura de o cultura estinsa. Ii priése bine cu deosebire pre substratu de varu si de creta. Flórea este cautata de albine.

27. *Vicia tenuifolia* Roth.

Vica subtire in foi; Mazariche.

Rhiz. cilindrica, ramósa, repenta. T. precumbenta, scandenta s. erecta, ramósa, impreuna cu foile perósa. Foile pinnate, 8—12-jugale, terminate in câte unu cârcelú simplu s. pluri-furcatu. Foliólele oblonge, lanceolate s. lineale, întregi, acute s. obtuse, nervosu-vénósa, cele infime patentu-perósa. Stipolele semihastate, întregi. *Racemii lungu-pedunculati, multiflori, condensati, axilari, mai lungi decâtu florile.* Calicele 5-dentiatu. Dintii din o basa larga deodata subulati fórte scurti. *Lamin'a vexilului inca odata asiá de lunga cá unghiti'a.* Pastaile linealu-oblonge, glabre, pendulate. *Stipetele pastailoru mai scurte, decâtu calicele.*

T. 20—100 ctm. Florile 15—20 m/m. de colóre violaceu-cerulee, aripele mai palide s. chiaru albe. Pastaile pâna la 25 m/m. lungi si pâna la 5 m/m. late.

XVII. 3. 2 Iuniu—Augustu.

Pe marginea paduriloru, pe coline, ríturi.

Leg. *Faurei.*

Syn. *V. cracca var. tenuifolia* Spen. var. a) *angustissima* Neilr. Fl. v. Wien si Fl. Niederöst. pag 959.

(Bmgt. n. 1515; Sch. En. 1002; F. Fl. Tr. n. 880; Kan. Ad. et Cor. n. 592).

28. *Lathyrus tuberosus* L.

Latiru tuberosu, vulg. Linte tuberóse, vulg. Linte de rítu Por.; Mazariche gulibsa Br.

Rhiz. cilindrică, ramăoasă, repentă, munită cu tubere oblonge séu subrotunde. T. procumbentă séu scandentă simplă séu ramăoasă, 4 unglulară, că si petiolele nearipată, glabra că intréga pl. F. unijugatu-pinnate, terminate in unu càrcelul simplu s. plurificatu. Foliólele ovale s. oblongu-ovate întregi obtuse s. acute. Stipolele semisagitate, întregi. Pedunculii axilari, racemosi, 2-pluriflori, mai lungi decâtu foile. Calicele 5-fidatu s. 5-dentiatu. Dintii superiori scurți, 3-ungulari. Pastaile lineali, oblonge, glabre reticulatu-vénósa. Sem. subnodósa.

T. 35—100 cmt. Fl. purpurie.

XVII. 3. 2 Iuniu—Augustu.

Pe araturi, vii, ríturi, prin vii.

Leg. *Faurei*, *Ploiesti*.

(Bmgt. 1495; Fl. dan. t. 1463; Sch. En. pl. n. 1056; F. Fl. Tr. n. 904; Br. Pr. Fl. r. p. 83; Kan. Pl. R. n. 488; Ad. et Cor. n. 573).

Nota. Agricultorii numera acésta plantă între cele nefolositórie (buruiene) si cèrca se o stirpésca din araturile lor. Tuberele le sapa si manca porcii. Unele popóra precumu Tatarii se servescu de aceste tubere pentru a pregatí mancarí plăcute. Pregătirea se face in multe moduri că si din tuberele baraboiloru (cartofilorū).

In Germani'a se folosescu aceste tubere la ingrasiarea de porci, pentrucă sunt fórté avute in amilū. Florile sunt cautate de albine.

(Va urmá).

Regin'a Romaniei si Dor'a d'Istri'a.

Reproducemu cu o deosebită placere urmatoriul articulu din „La missione della Dona.“ Elu a esitu din pén'a d-nei *Id'a Melisurgo Vegezzi-Ruscalla*, fiic'a consulului Romaniei dela Torino (Italia).

Romani'a, care d'abiá de càtu-va timpu a scuturatu jugulu strainu, dupa-ce a lasatu atàti'a fii ai sei pe càmpiile Bulgariei luptandu vitejesce in contr'a turciloru, dupa ce a atrasu admiratiunea Europei întregi prin luptele din pregiurulu Plevnei; acumu, incetandu resboiulu, remanendu libera si independentă si proclamandu-se regatu, caută glori'a in campii industriei si comerciului si in luptele roditóre ale sciintiei. Se observa o repede inaintare a artelorū frumóse; literatur'a mai cu séma infloresce si se afla intr'unu periodu de mare desvoltare. Acést'a pentru că Regin'a Romaniei, care e o invetiata cultivatóre a artelorū si literaturiei, protege pe literati si Ea insasi 'si-a luatú sarcin'a de a face cunoscută literatur'a romana in afara. Ascunsa de altmintrelea sub modestulu pseudo-nimū de *Carmen Sylva*, a publicatu unu volumu din poesiile celorū mai de capetenie scriitori romani pe cari Ea 'i-a tradusu cu elegantiă in nemtiesce, volumu care a fostu primitu fórté bine de teribili critici din Lipsca si Berlin. Tient'a Reginei e fara indoiéla marétiă si nobila, cu totul demna de Ea, care iubescu atàtu de multu a dou'a sa tíera.

Pe dreptu cuventu Romanii se lauda cu Regin'a lorū, care e indiestrata cu unu mare geniū, de o energie nu comuna si in sfersitu cu unu alesu feliu de a simtí si de a cugetá. Afara de aceste calitati toti 'si aducu aminte de ceea ce facu Ea in timpulu resboiului dela 1877—78, in care se aratá pe atàtu de mare patriota, pe càtu de buna si caritabila. E destulu se amintimū că se aflá acolo unde ranitii cereau ingrigire, in spitaluri, in ambulantie si chiaru pe campulu de batae. Infintiă cu chel-tuiél'a Sa mai multe spitale provisorii si ajutá pe aperatorii tieriei cu o iubire de mama. Entusiasmulu pe care 'lu desteptá acésta nobila si generósa purtare a Sa fu atàtu de mare, in càtu poporulū, nemultiamindu-se de a'i aratá simtiemintele sale cu urari continue, o numí *Mum'a ranitiloru*, titlu care contine cea mai frumósa lauda ce se póte face Reginei.

Elisabet'a a Romaniei e de o activitate minunata. Ea se ocupa de literatura, de pictura si de musica, si cu tóte acestea nu uita pe copiii seraci protegiati de Dens'a si nici chiaru plictisitorulu ceremonialu de curte. Si cá si cumu acestea n'aru fi de ajunsu, Ea face studiile cele mai serióse asupr'a eticei sociale si asupr'a economiei politice, ba a si avutu satisfactiunea de a obtiené dela guvernū că administratiunile publice, cumu buna-óra armat'a, spitalurile si celelalte sè'si procure numai pandie tiesute de tierance. Astufeliu a isbitu se scótiă din miserie clasele serace ale tieraniloru si ale lucratorilorū, cautandu in ori ce modu se aline durerile pe cari le indura partile mai puçinu civilizate ale Romaniei.

Dar', lasandu la o parte că e regina si judecandu-O fara pasiune că literatá, nu putemu face mai puçinu de càtu se laudamu sinceru pe Elisavet'a a Romaniei, fie pentru intins'a si adenc'a invetiatura care se vede in poesiile sale, fie pentru dulceati'a si simplitatea stilului si pentru delicateti'a cugetarilorū, càtu si pentru originalitatea si singularitatea ideilorū cari mai multu se ridica in cea mai de curendu publicatiune a unei poeme filosofice *Iehov'a séu vechi'a legenda a Ovreiului ratacitoriu*, unde 'si arata tóta puterea geniului Seu, pentru că acésta noua lucrare e in geniulu lui *Faust* alu nemuritoriului Goethe. Acumu dens'a are de gandu se tiparésca *Linistea mea*, care va vedé lumin'a la Berlinu.

Cu alte cuvinte, Regin'a Romaniei e o femeia de unu geniū exceptionalu, care va face epoca in istori'a literaturiei romanesci si a celei germane.

Nu mai puçinu ilustra de càtu Ea mai e si o alta femeia, princes'a Elen'a Ghic'a, *Dor'a d'Istri'a*, sub care nume e in deobste cunoscută si care de multi e crediuta dalmata séu albanesa; dar', din contra ea e romanca, fiindu nascuta in Bucuresci dintr'o familia a vechiei nobilimi romanesci. *Dor'a d'Istri'a* e o femeia *superióra*, prin profunditatea geniului multor'a din barbatii de sciintia. Ea cunóscé mai multe limbi: frantiodiésca, englediésca, nemtiésca, italianésca, grecésca moderna si cea vechia, albanesa si sanscrita; membra a Academiei de litere si sciintie din Athen'a si a altorū multe societati sciintifice si literarie, facu studii fórté erudite asupr'a cantecelorū

poporale albanese si romanesci, asupr'a a grele cestiuini de etica sociala, si publicà trei studii adenci asupr'a conditiunei femeiei: *Les femmes en Asie*, *Les femmes en Occident* si *Les femmes en Orient*; publicà doue studii asupr'a lui Marco Polo si Giovanni del Piano Carpino si doue altele, despre Rămăyana si Mahābhārata; tipari apoi unu mare numeru de articole, opuscule, scrisori si memorii, de cari diarietele si revistele tuturoru natiuniloru se grabescu de a le reproduce.

Afara de acestea, *Dor'a d'Istri'a* e fôrte invetiata in archeologia. Dens'a e, cu alte cuvinte, o adeverata femeia de sciintia, nu 'i lipsesce unu spiritu finu de observatiune, judecata drépta, vointia de feru si farmecu in scriere, tôte calitatile cari se intrunescu pentru a face dintr'ens'a o femeia mai multu singulara de càtu rara.

Romanii potu fi mandrii cu aceste doue femei, distinse literate, cari amendoue cu puterea geniului loru marescu renumele Romaniei. Ei nu potu uitá de Regin'a Elisavet'a, pentru cà Dens'a, de sí germana, iubesce din inima tiér'a Sa de adoptiune si nici nu voru puté se nu'si aduca aminte de *Dor'a d'Istri'a* care, de sí cosmopolita, e concetatién'a loru, si meritele ei peregrine onorédia tiér'a in care s'a nascutu.

Noi putemu asigurá, cà aceste doue individualitati asiá de mari, aceste doue nume atátu de stralucite, sunt si voru remané totu-déun'a sapate alaturi cu alu lui Bolintinénu, V. Alexandri, I. Eliade Radulescu, A. Hurmuzachi, Aug. Treb. Laurianu si altii, in mintea ori-cărui romanu si in acelor'a cari profesédia cultulu arteloru frumóse si alu literiloru.

Elisavet'a a Romaniei si *Dor'a d'Istri'a* sunt acumu nume faimóse in lumea intréga, si noi italienii nu putemu decátu se ne bucuramu din inima de aceste doue mari figuri de femeia, cari ilustrédia celu mai frumosu periodu alu renascerei fratiloru nostrii romani.

(Dupa „Natiunea“ Nr. 4).

Darwinismulu.

(Continuare dela Nr. 14.)

Insemnatarea legei Huxleyane de care amu vorbitu mai susu, dedusa din cele mai esacte rezultate ale anatomiei comparative, ne arata fara cea mai mica indoiala, cà diferentele corporali in organizatiunea omului si a aceloru mai bine organizate maimutie cunoscute pàna acum'a, sunt *cu multu mai neinsemnate*, decátu corespundietórea diferentia in organizatiunea *moimeloru mai superiori*, si a *moimeloru mai inferiori*. Intrebandu inca si *Ontogeni'a*, aflamu, cà embrionii moimeloru antropoide si ai ómeniloru *consuna* la olalta unu timpu indelungatu cu multu mai tare decátu embrionii moimeloru superiori, cu cei inferiori; si cà intre moimitiile superióre ori asiá numitii *primati* Gorill'a, Schimpans'a, Orangutanulu si Gibonulu si intre omu in structur'a corpului loru — in scheletu — se afla mai puçina diferentia,

decátu intre aceste Simii superióre si cele inferióre: de ex. Macaco, — Pavianulu etc. *Omulu dara dupa tóta organizatiunea si dupa originea sa este o genuina catarhina Simia si elu este productulu lunei stravechi, din o forma catarhina necunoscuta, care a disparutu cu totulu, adeca o simia cu nasulu ridicatu.*

Asemenandu naturalistii anatomia comparativa a Simieloru cu aceea a omului, cu cea mai mare diligentia si esactitate, din trépta in trépta, in organizatiunea Simieloru pàna la pur'a formare a omului, in cestiuinea Simieloru, care in timpulu celu mai nou, se tractesa cu interesu passionatu, au ajunsu a stabili sententi'a demonstrata mai antáiu de Huxley: Se luamu orice sisteme de organisme din câte se afla intre tôte varietatile de moime, se comparamu tôte modificarile dintre ele si rezultatulu va fi unulu si acelasiú cà: *diferentiele anatomice care despartu pe Omu de Schimpanso si de Gorill'a*, nu sunt asiá de mari cà cele ce despartu pe Gorill'a de alte varietati de simii inferióre. Acésta sententia tradusa in limbajulu Phylogeniei este plina de consecentie. Legea dovedita de Huxley este de aceeaasi importantia cà si sententi'a populare, cà „*Omulu se trage dela maimutie séu Simii.*“ Firesce cà stramosii omului, adeca Simiile catarhine (cu nasulu ridicatu) au trebuitu se percurga in miriadele de ani si vécuri o serie fôrte lunga de forme si transformatiuni, pàna càndu in fine din tôte acelea resultà form'a cea mai perfecta, adeca *Omulu*. Cà cele mai insemnate propasiri, cari acésta „*Creatiune a omului*“ a efeptuitu despartirea lui de moimele mai aprópe rudite, sunt a se observá: dedarea la mersu dreptu, si despartirea mai exacta a extremitatiloru anterióre de cele posterióre, a maniloru de picióre; mai departe perfectiunarea limbei intielegibile, articulate si a organului séu a laringei; in fine inainte de tôte mai perfect'a desvoltare a creriloru si a functiunei loru, a *sufletului*. Influentia extraordinaria va fi avutu aci si „*Selectiunea secsuala.*“

Cea mai vechia forma a Simiiloru catarhine a fostu: *Prosimiele* — Lemurii (lat. Lemures), fôrte flocóse si cu o códa fôrte lunga. Din aceste s'au desvoltatu prin perderea códei *Antropoidii*, adeca moimele cele mai desvoltate. *Gorill'a* stà mai aprópe de omu in formatiunea maniloru si picióreloru; *Schimpans'a* in ponderósele caractere ale formatiunei creeriloru si *Gibonulu* in desvoltarea cosiului pieptului. De sine se intielege, cà nice unii din acesti *Antropoidi*, cari traiescu astadi, nu apartienu la direptii antecesori ai genului omenescu, ci toti sunt cele de pe urma remasitie risipite ale unui ramu de catarhine odata bogatu de forme, din cari cà o deosebita ramura s'a desvoltatu genulu omenescu, dupa o propria directiune.

De sí acum'a *omulu* nemidilocitu se alipesce de acésta familia antropoide si fara indoiéla si-a luat originea sa din ea, totusi cà o insemnata intreforma, intre ea si Omu se potu pune *Pithecantropii*; adeca maimutiómeni, cu care nume se insémna *proto-ómenii* — fara limba, adeca *Alalii*, carii in calitatea comuna a formei — anume in diferentiarea extremitatiloru s'au prezentatu dejá cà ómeni in sensulu usitatu; càror'a inse au lipsitu cele

mai importante insusiri omenesci, adeca *limb'a articulata* si formarea de concepte mai inalte impreunata cu limb'a.

Diferintiarea mai inalta a laringei si a creerilor conditionata prin limb'a articulata a formatu de abia pe „*omulu*“ adevratu.

Studiulu comparativu alu limbeloru ne arata de nou, ca propri'a limba omenesca este de origine polyplytetica — de multe vitie; — ca noi trebuie se deosebimu mai multe *proto-limbi* diferite cari s'au dezvoltatu. Si istori'a dezvoltarei limbei si adeca atatu ontogeni'a ei la fia-care copilul, catu si Phylogeni'a ei la fia-care rassa, ca propri'a limba omenesca intielegibila s'a dezvoltatu numai cu incetulu, dupa ce deja celalaltu corpu s'a transformatu in omu. Este aproape de adeveru, ca limb'a, adeca vorbirea la omu s'a perfectionatu numai dupa ce s'a efepuitu diverginti'a diferiteloru specii ori rasse omenesci, si acest'a s'a intemplantu d'abia la inceputulu periodului cuartariu seu alu *diluviului*. Pithecanthropii seu Alalii voru fi existatu dara cãtra finea timpului terciariu, in periodulu pliocenu, ba pote fi ca si in periodulu miocenu.

Pe bas'a celoru mai susu aratate au sistemisatu dara naturalistii „*Phylulu* seu *pomulu vitiei omenesci*, din speciele animaleloru escate mai nainte. Ca se pricepemu mai apriatu acesta dezvoltare, avemu inainte de tote se facemu unele observari asupr'a spatiului de timpu seu restimpiloru, periodeloru, intru care a urmatu dezvoltarea genului omenescu din alte animale; era acelea restimpurini ca se potu exprime prin cuvente, si se perdu in eternitate.

Individulu omenescu are lipsa numai de 9 luni solari ori 10 lunari dela fecundatiunea celulei, pana in momentulu candu se nasce si parascesc pantecele mamei sale. Embrionulu omenescu percurge dara intregu drumulu dezvoltarei sale in scurtulu spatiu alu timpului de 40 septemani seu 280 zile. Si la mai multe maimutie este durat'a timpului pentru dezvoltarea embrionulu camu totu aceea; d. e. la vitele mari, la calu, asinu ceva mai lunga 42—45 septemani, la camila 13 luni, la cele mai mari mamalie embrionulu are lipsa pentru dezvoltarea sa perfecta, de unu timpu mai indelungatu, d. e. la Rinoceru 1½ anu. La Elefantu 90 de septemani. La cele mai mici mamalii din contra se cere timpu mai scurtu; asiã siorecii se desvõlta in 3 septemani, iepurii in 4 septemani, chitioranulu si marmot'a in 6 septemani, canele in 9 septemani, porculu in 17 septemani, oi'a in 21 septemani si cerbulu in 36 septemani. Si mai repede se desvõlta paserile: gain'a in 21 zile, rati'a in 25 zile, curc'a in 27, paunulu in 31, lebed'a in 42, casuarulu in 65, cea mai mica pasere colibrii in 12 zile. Durat'a dezvoltarii individulu in laintrulu invelitõrei oului stã dara invederatu la mamalii si paseri in õresi-care proportiune cãtra absolut'a marime a corpului, la care camu ajungu ele. Ací inse nu e acest'a singur'a cauza regulativa, ci mai vinu a se considerã si alte impregiurari.

Pe tota intemplantu durat'a timpului Ontogenesei apare preste mesura scurta, deca o asemenamu cu imens'a

durata de timpu, in care s'a escatu phylogenese'a sa, seu incet'a dezvoltare a sirului antecesiloru omului. Acestu spatiu alu timpului nu se numera dupa ani si vecuri; ci dupa mii si milioane de ani. In adeveru a trecutu multime de ani pana ce din stravechiulu organismu cu o singura celula s'a dezvoltatu cu incetulu din trepta in trepta celu mai perfectu organismu vertebratu — *Omulu*.

Antagonistii Phylogeniei, dechiara acesta treptata dezvoltare a formei omenesci din formele animaleloru mai inferiore din original'a sa descententia dela unu unicelulariu proto-animalu — *proto-zoa*, — de o minune necredibila; dara nu cugeta, ca totu acest'a minune, precumu vomu vedé mai la vale, se indeplinesce in fapta inaintea ochiloru nostrii in embrional'a dezvoltare a fiãrui individulu omenescu. *Totu acelu siru de forme forte diferite, pe care le-au percursu animalele inainte de omu in decursulu milioneloru de ani, a percursu in fia-care din noi in cele 40 de septemani dintãiu ale existentiei nostre individuali in pantecele mameloru nostre.* Tote schimbarile organice de forme, tote metamorfõsele formeloru animali si vegetabile ne aparu cu atatu mai admirabile, cu catu ele se efepuescu mai repede. Deca dara contrarii acestei dezvoltari istorice a genului omenescu din formele animaleloru mai inferiore le dechiara de unu procesu necredibile, atunci ei trebuie se tina dezvoltarea embrionala a individulu omenescu din o simpla celula de ou, in asemenare cu aceea, de o minune si mai mare. Acest'a de pe urma, adeca ontogenetic'a transformare, ce se efepuescu inaintea ochiloru nostri, trebuie se apara in acea mesura mai admirabila, in care durat'a timpului Phylogeniei intrece durat'a timpului Ontogeniei — cãci embrionulu omenescu trebuie se percurga intregulu procesu de dezvoltare individuala dela simpl'a celula pana la multicelulariulu dezvoltatu ca *omulu*, cu tote organele sale, in scurtulu periodu de 40 de septemani. Unde din contra, pentru dezvoltarea antecesiloru genului omenescu dela cea mai simpla forma unicelularia de trupina 'i stau la dispositiune multe milioane de ani.

A fixã in abstractiune acestu periodu phylogenicu este cu neputintia, cãci elu urmédia dupa decursulu dezvoltarei pamentulu insusi. Si ací aflamu sententi'a principala: *ca vietii'a pe pamentulu nostru a luat u inceputulu seu in unu timpu certu.* Acest'a este o sententia ce nu se mai nega nici de unu geologu. Se scie dara cu securitate, ca vietii'a organica pe planet'a nostra s'a produsu in adeveru odata noua, si nu cumu vréu unii se afirmé, ca ea este din veci. Pentru acest'a ne dà argumentu neresturnabile de o parte astronomi'a fisica, cosmogeni'a, de alta parte ontogeni'a organismiloru. Precumu individii, asiã inca si speciele si tulpinele organismiloru nu se bucura de o vietia vecinica, si ele inca au avutu unu inceputu care s'a finitu. Spatiulu timpului, care a trecutu dela nascerea dintãiu a vietiei pe pamentu pana in prezentu, ce numesce „*Istori'a organica a pamentulu*“, ca opusa la *Istori'a forganica a pamentulu*, care a decursu mai nainte de a se nasce vietii'a organica: *Istori'a organica a pamentulu a potutu incepe numai*

atunci, cându au ajutat'o ap'a picurătoare pe pamentu. Pentru că fia-care organismu fără esceptiune are lipsa pentru esistenti'a sa de apa picurătoare si cuprinde in corpulu seu o insemnata cantitate din ea. Insi corpulu nostru cuprinde 70 parti de apa si 30 solide; unele animale maritime constau din 99 parti de apa si 1 solida. Nici-unu organismu nu pôte existe si a esecută functiunile sale fără apa. Ap'a picurătoare, dela care depinde esistenti'a vietii in prim'a linia, a potutu a se produce numai atunci pe pamentulu nostru, candu temperatur'a globului inflacaratu a scadiutu in suprafaci'a sa pâna la unu gradu ôrecare. Cumu lucra ap'a in forma de plôia, grindina, néua, ghiatia, rîuri rapitóre, o vedemu si astadi, că in fine formédia *molulu*, din care apoi s'au produsu petrile ce formédia muntii, si de aci inainte s'a desvoltatu viéti'a organica pe pamentu in relatiune cu formarea pamentului. Geologii iau cinci perióde palaeontologice séu sectiuni mari de timpu si adeca:

I-ulu Spaçiu alu timpului.

Véculu archoliticu, „*Timpulu primordialu*“ (*véculu acranieloru si alu paduriloru de tange (alge)*). Acestu vécu se subimparte in 3 perióde, adeca in:

1. *Anticu séu periodulu laurentinu*. 2. *Mediu séu periodulu Chambrinu*. 3. *Nou séu periodulu Silurinu*. In acestu vécu, care a duratu multe milióne de ani, si este celu mai estinsu din tóte, s'au escatu prin generatiune spontanea cei mai simpli si mai vechi organismi. In durat'a acestui vécu s'au desvoltatu din protoamoebe toti antecesorii nevertebrati ai genului omenescu, cari impopulau atunci apele, căci continentulu nu avé locuitori.

II-lea Spaçiu alu timpului.

Véculu palaeothicu, *timpulu primariu* (*véculu pesciloru si alu paduriloru de filice*).

Care inca se subimparte in:

1. *Anticu séu periodulu devonicu*.
2. *Mediu séu periodulu carbonicu*.
3. *Nou séu periodulu permicu*. Si a duratu érași lungu timpu. In acestu periodu au inceputu unii pesci singulari a esí la uscatu si a se dedá la viéti'a terestra, dandu origine clasei amfibieloru. Cătra finea acestui vécu se pare că s'au nascutu cei dintâiu *amnioti*, adeca protoparintii celoru trei clase supreme ale animaleloru. Protoparintii genului omenescu voru fi fostu in acestu vécu reprezentati la inceputu prin pesci genuini, mai tardiu prin pesci amfibiosi, apoi prin amfibii si celelalte animale betrane, adeca prin protoamniotice.

III-lea Spaçiu de timpu.

Véculu mesolithicu, *Timpulu secundariu* (*véculu reptilieloru si alu paduriloru cetinóse*).

Si aceste se subimpartu in: 1. *Anticu séu periodulu triás*. 2. *Mediu séu periodulu iur'a*. 3. *Nou séu periodulu cretei*. In acestu vécu a inaintatu perfectiunea vertebrateloru, s'au produsu pescii ososi; si mai tardiu reptilele, apoi din reptilie de felulu siopérlei

clas'a paseriloru. In fine unele mamalii — marsupialele — séu pungósele.

IV-lea Spaçiu alu timpului.

Véculu coenolithicu séu coenozoicu. *Timpulu terciariu*) séu cu alte cuvinte, véculu mamalieloru, adeca alu animaleloru cu titie si alu paduriloru frundióse.

Si acest'a se subimparte: 1. *Anticu séu periodulu eocaenu*. 2. *Mediu séu periodulu miocaenu*. 3. *Nou séu periodulu pliocaenu*. In acestu periodu s'au desvoltatu mai cu séma animalele si plantele superióre. *Faun'a* si *Flor'a* pamentului nostru s'au apropiatu totu mai multu de caracterulu ce'lu posiedu astadi. Mamalielce superióre au capetatu preponderanti'a, si acum'a se arata perfectulu despartimentu alu loru, adeca despartimentulu *placintileloru*, la cari apartiene si omulu. La inceputulu acestui vécu au fostu protoparintii genului omenescu reprezentati prin animalele marsupiale. Antâi'a pasire a omului pe scena, séu dupa espresiunea mai caustica, desvoltarea omului din cea mai de aprópe forma de Simii, cade dóra séu in periodulu *miocaenu séu pliocaenu*. Pôte că omulu propriu, adeca celu dotatu cu limba, a esitu in spaçiuulu timpului urmatoriu, adeca in véculu antropoliticu din Pithecantropi fără limba.

V-lea Spaçiu alu timpului.

Véculu anthropolithicu. *Timpulu cuartariu* (*véculu omului si alu paduriloru de cultura*).

Si acest'a se subimparte:

1. *Anticu séu periodulu glacialu* de ghiatia. 2. *Mediu séu periodulu postglacialu* dupa ghiatia. 3. *Nou séu periodulu de cultura*, care este si timpulu istoricu si alu traditiuniloru. In acestu vécu cade perfect'a desvoltare si estindere a diferiteloru speçie ori rasse omenesci si pentru aceea se numesce si periodulu *Antropozoicu*. Pentru că periódele acelea immense de timpu se fia pricepute mai bine, geologii le impartu in o 1000 de parti, din cari apoi se vinu pe:

1.	Spaçiu de timpu antâiu	53.6
2.	Alu doilea spaçiu de timpu	32.1
3.	„ treilea „ „ „	11.5
4.	„ patrulea „ „ „	2.3
5.	„ cincilea „ „ „	0.5
		1.000

Séu adeca, déca spaçiuulu primu aru fi tînutu preste 53 milióne de ani; apoi alu doilea aru fi tînutu preste 32, alu treilea preste 11, alu patrulea preste 2 milióne; éra alu cincilea d'abiá vre-o cinci sute mii de ani. Vedemu dara, că acestu spaçiu de timpu cu cātu a inaintatu mai multu, cu atātu devenise mai scurtu. Anatomia comparativa si Ontogeni'a ne dau probe neresturnabili, că omulu este unu animalu genuinu, vertebratu, si că prin urmare trebuie se'sí derive pomulu vitiei sale, conformu legiloru naturei, din unu locu cu pomulu vitiei tuturoru animaleloru vertebrate, cari resaru totu din acea radacina comuna. Sciinti'a inca basata pe multe probe ontogenetice

si de ale anatomiei comparative, iá pentru tóte animalele vertebrate impreuna numai un'a comuna origine, numai o descendenta monophyletica. Déca dara teori'a descendentei este drépta, apoi tóte animalele vertebrate impreuna cu omulu se tragu numai din un'a singura speçe a unui proto-animalu vertebratu.

De aci urmédia, cà pomulu vitiei animalelor vertebrate este totuodata si pomulu vitiei genului omenescu. Acest'a depinde éراسi dela pomulu vitiei animalelor nevertebrate, adeca prin amfioxu si ascidi'a nemidilocitu dela vermi. Si acésta forma ne aduce éراسi la *Gastraea*, la acea insemnata forma de animalu, care ne dà prototipulu unui animalu de doue lamine. *Gastraea* insasi s'a potutu nasce éراسi numai din clas'a animalelor mai inferióre, care ne dà la inceputulu seu cea mai simpla forma de animale, care astadi reprezenta class'a protozoeloru si din aceste amoeb'a *unicelularia*, a càrei insemnatate estraordinaria se basédia pe asemenarea ei cu celul'a de ou a omului. Statulu unicelulariu, in care fiecare omu incepe individual'a sa existenta cá o simpla celula de ou, ne da dreptu a afirmá, cà cei mai betrani antecesori, protoparinti ai genului omenescu, cá si in generalu ai imperatiei animale, au fostu simple celule *amoebe*.

Ací vine intrebarea, de unde au resaritu la inceputulu Istoriei organice a pamentului, la inceputulu *periodului laurentinu* cele dintàiu amoebe? si aci este éراسi numai unu respunsu. Cá si toti organismii unicelulari, au potutu si amoebelé originalmente a se desvoltá numai din cei mai simpli organismi, pre cari ii cunóscemu, adeca cei *moneri*, alu càroru corpu nu posiede nici o forma otarita si nu e alt'a, decátu o bucatica de protomucu séu plassonu; unu brusuletiu de acea massa viia de albusiu dejá efeptuitóre de tóte functiunile esentiali de viétia, de miscare, nutrire, crescere, propagare, cari originalmente au formatu bazea materiala a vietiei.

La intrebarea: cumu s'au produsu cele dintàiu *moneri*? se pune éراسi intrebarea, care au agítatu multu mintile filosofiloru naturalisti, adeca intrebarea despre generatiunea = *archigoni'a*? *spontanea-ecuvoca*. Dupa Istori'a naturala a creatiunei si dupa Morfologi'a generala au fostu siliti naturalistii a primí ipotes'a unei generatiuni spontane in sensulu mai strínsu, adeca numai pentru celu dintàiu inceputu alu vietiei, deducèndu cà *monerii* s'au nascutu fara ou din combinatiuni carbonice anorganice. Cându s'au aratatu pe pamentulu nostru pana aci neinvíetu, corpuri naturali vii, a trebuitu sè se formédie mai nainte de tóte acea combinatiune carbonica fórte complicata, contienatória de *azotu*, -care se numesce *plasson* si care este celu mai betranu purtatoriu materiale alu totalei activitati de viétia. In adenculu mariloru traiesce si astadi astufeliu de plasson homogenu, fara forma, sub nume de *bathybius*, in cea mai simpla a sa calitate. Fie-care bucatica individuala si via a acestei masse fara structura, o numimu unu *moneru*.

(Va urmá).

Doze studie din Calindariulu d-nului Sim. Mangiuc'a.

Reproducemu acesti articli asiá precumu ii aflamu in Calindariulu on. domnu Simionu Mangiuc'a dela Oraviti'a din Banatu, editiune propria; tipariulu in Brasiovu. Noi amu apretiatu meritulu studieloru publicate in acestu calindariu la timpulu seu in „Observatoriulu“ din a. c.; ne-a parutu inse reu cà din lipsa de spatiu si pentru multimea altoru materii nu amu fostu in stare se invederamu si mai bine importantia aceluor studie. Nu e de ajunsu ca se alergamu numai dupa documente scrise, spre a ne avea odata istori'a nóstra nationale, ci trebue se ne adunamu la unu locu si literatur'a nescrisa si tóte traditiunile nóstre, fia acelea ethnice pagane, fia cristiane, fia intielepte, fia si absurde, càci avemu trebuintia se strabatemu in cea mai departe vechime, pana unde ne luminédia multu puçinu scriitorii elini si latini. S'au mai ocupatu si altii din alte provincii locuite de romani cu studie de acestea; dara ddni Mangiuc'a si Marienescu facu prin studiele loru tóta onórea Banatului temesianu si ele merita se fia cunoscuté de càtra unu publicu pre càtu se póte mai mare, nu numai romanescu, ci si strainu si anume de càtra barbati carii se ocupa cu istori'a si totuodata cu Mitologi'a. Amu fi doritu cà toti aceia se aiba Calindariulu dlui Mangiuca, nu cà tiparitura efemera, adeca nu cà simplu Calindariu, ci incepèndu dela pag. 35 pana la 143 adeca aprópe intregu, cà o carte de adeverata valóre literaria, la care'i lipsescu numai unele corecturi in limba. Acestea impregiurari ne facu si pe noi, cà cu permisiunea dlui autoru se reproducemu si in acestu organu alu Asociatiunei transilvane doue studie dintr'ensulu si anume:

Petrecerea mortului.*)

(Bócetú).

Motto: O deplinita istoria a tuturor credintelora desierte romanesci ar deveni o istoria a credinteloru desierte a tuturor natiuniloru.

Trandafire¹⁾, fire,
Reu mai esti la fire
Ce te-ai zabovitu
De n'ai infloritu
De ieri diminétia
Pàn' asta 'minétia?
Lasa ciudei c'amu privitu
Pana ce s'a despartitu
Sufletu dela ósa
Din lumea frumósa

* S'a publicatu si in: Cuvinte din betrani de P. Hasdeu, Bucuresci 1880 pag. 706—716 dar' cu notele numai in parte si in estrasu.

1) Fórte memorabila, si de mare insemnatate traditiunala este alegerea si puñerea trandafirului in capulu canteceului. Trandafirulu nostru este de asemenea origine cu *τριανταφυλλον* din limb'a gréca cea nóua, si insémna „rosa“, „ruja.“ — Ros'a este celu mai insemnatu simbolu alu frumsetiei. Achilles Tatiu dice: ros'a este frumseti'a pamentului,

Din lume cu sóre
Din ventu cu recóre
Si-apa curgatóre.
Trandafire, fire
Reu mai esti la fire
Ce mi te-ai grabitu
De ai infloritu?
M'amu grabitu d'amu infloritu
Càci vremea mi-a venit
Cá si tie de pornitu
De pornitu càtra apusu²⁾
Unde sórele-i ascunsu.
Unde-su tóte florile
Cu tóte surorile
Si-unde flórea sórelui

Siede 'n pórt'a raiului³⁾
Se judece florile
Unde li-su mirósele:
Cu de sér'a a ploiatu
Cu de nópte a 'nseninatu
In diori bruma-a cadiutu
Mirósele s'oru perdutu.
Sufletu despartitu
De multe machnit
Pléca si se duce
Marea o ajunge⁴⁾.
Vine marea mare
Vine 'n tulburare
Greu urlandu si urducandu
Tóta lumea spaimentandu.

lumin'a si ochiulu plantelor, simbolulu amorului si alu Vineréi. Ros'a este bucuri'a Ddieiloru si a ómeniloru, frumseti'a gratieloru, amic'a museloru si a nimfeloru (Dierbach, Flora mythologica p. 157). —

Trandafirulu dupa sciinti'a simbolico-mitologica (Nork etim. symb. mythologisches Real-Wörterbuch t. IV. pag. 185) insémna: a) unu simbolu de amóre consacratu Vinerei (reginei naturei), care este urditórea vietiei infloritóre, b) dar' trandafirulu totuodata insémna si flórea mortii; de aceea se si afla intaiata pre crucile de pétra ale mormenturiloru. (Winkelman II. p. 561). Dreptu aceste de mare insemnatare este si acea impregiurare, cumcà canteculu nostru in introducerea sa intrebuintiédia trandafirulu in ambele sale insusiri insemnate aci! a) cá flóre a vietiei, de órece cá atare i se impedece inflorirea la privirea despartirei sufletului de trupu, adeca la incetarea vietiei acesteia, b) cá flóre a mortiei, éra pornesce si infloresce, càci mórtea este inceputulu vietiei viitóre. Din tóte acestea se adeveresce vechitatea si insemnatarea traditiunei trandafirului in canteculu mortului la noi romanii.

²⁾ Semnificante este caletori'a sufletului spre apusu. — Sórele purcede dela resaritu spre apusu, asemenea purcedu in caletoriele loru si toti eroii luminati, eroii de sóre din povestile romanesci. Dupa credinti'a vechiloru greci si romani, la apusu preste oceanu spre „Cadice“ (Cadix) din Spani'a diace lumea ceealalta, celalaltu terâmu, càci in acolo spre Γαδείρα (= Cadix) a caletoritu si Ercule si acolo preste oceanu sunt si „gradinele esperidice“, acolo este elisiulu (raiulu), lãnga elisiu apoi hades (iadulu) si tartarulu mai inainte de ce a devenitu pus sub pamentu (Hahn mythol. Parallelen p. 54). Spre apusu in partile Spaniei dupa credinti'a betraniloru este capetulu lumei (acesteia), si in partile acele face si sórele în decursulu seu marginea (capetulu) anului. (Nork: biblische Mythologie t. p. 287). Florile din canteculu nostru insémna pre dînele mandre de pe celalaltu terâmu (din ceealalta lume). Acolo-su titanii (smeii, uriasii) cu titanidele loru cele mandre, dintre cari si Iupiter si-a luat siesi de soçii spre a se face partasiu de puterea loru (Harting. Rel und Mythol. der Griechen t. II. pag. 42). Acolo traiesce Uranu (Saturnu) in campulu fericitiloru (*im Lande der Glückseligen*); acolo este etatea de auru (*das goldene Zeitalter*), unde ómenii fãra a lucrã si fãra pecatu traiescu in fericire. Acolo este dupa dis'a romanului: traiu si viétia. Smeii, ómenii

cei mari si puternici, cari locuiescu in acea lume, cari rapescu din acésta lume pre fetele cele mandre de imperati (dupa povesti, basme), acolo le ducu. Feciorii de imperati (eroii de sóre) din povestile romanesci de regula spre apusu caletorescu, spre a aduce din ceealalta lume (de pre celalaltu terâmu) pre ficele de imperatu rapite si duse acolo. Cu unu cuventu, acolo este etatea de auru, acolo lumea mandretieloru si a frumsetieloru, la cari indigitédia florile din canteculu nostru.

³⁾ Flórea sórelui din pórt'a raiului, este simbolulu nemortalitatiei si alu generatiunei genului omenescu. Acést'a este mangaierea omului in lume. Dionisos (Bachus) dieulu desfaterei si alu bucuriei lumesci, cându in caletoriele sale petrecutu de Bacantine, de Menade, de Satiri etc. au ajunsu la pórt'a iadului, au plantatu in pamentu acolo arborele nemurirei.

⁴⁾ Marea, la care ajunge sufletulu mortului caletoriu din spre apusu si preste care trebue se tréca in lumea ceealalta (pre celalaltu terâmu), este „oceanulu“ greciloru vechi. Grecii 'si inchipuiau, cumcà oceanulu cá unu rîu, incungiura pamentulu, si cumcà de dincolo de „oceanu“ diace ceealalta lume (Hahn mythol. Parallelen p. 54). Acésta mare inchi-puita dreptu rîu, care incungiura pamentulu, este „sorbulu pamentului“ din povestile si mitologi'a dacu-romana, care formédia marginea, otarulu intre cele doue lumi, si preste care trebue se tréca omulu dintr'o lume intr'alt'a, de pre unu terâmu pre altulu. Sorbulu pamentului cá si „oceanulu“ greçiloru, dreptu rîu, este si personificatu. Argiru (Fetu frumosu) din povestile romanesci, cându trece preste muntele de glaja (uégã) din césta lume in ceealalta, ducându-se dupa Ilén'a Cosingén'a- si cându întórce inapoi cu dens'a sburandu cu calululu (bidiviu, nesdravenu) in aeru, sorbulu pamentului dreptu persóna, care nemijlocitu de locu se vede a domni dupa muntele de glaja, striga amenintiandu vrendu se-i opréscã, càci trecu fãra concesiunea sa din o lume in alt'a sburandu in aeru. Sorbulu pamentului, de acolo 'si pórtã numele seu, càci cá rîu se absórbe la unu locu sub pamentu (poporulu romanu numesce sorbu tóte rîurile, cari se absorbu sub pamentu), precumu se absórbe si „oceanulu“ vechiloru greci prin „Stige“ (Stix) fic'a sa cea mãi betrana, care asemene vine inainte si personificata. (Dlu Marienescu a gresitu, cându a dedusu in Argiru si Elen'a publicata in „Albin'a“ pre sorbulu pamentului dela arborele numitu „sorbu“, care cresce

Und'a se aduce
Lumea s'o imbuce
Totu malini, calini

pre muntii cei inalti. Cele doue lumi, séu cele doue terâ-
muri sunt cele doue emisfere, precumu in ceriu asiá si pre
pamentu. Emisfer'a spre média nópte este cea luminata,
unde domnescu si stapanescu eroii de sóre si puterile lumi-
nate, éra emisfer'a spre médiadi este cea intunecata, unde
este dominiulu puteriloru intunecate, alu demoniloru puternici.
Drumul de paie (de lapte) de pre ceriu, privitu dreptu
munte de glaja, ori rîu, care taie zodiaculu in dóue, desparte
cele doue emisfere un'a de alt'a formandu otarulu intre ele
(Nork biblische Mythologie I. p. 345. 346). Tóte cele din
ceriu si-le-au socotitu ómenii a fi asemenea si pre pamentu,
apoi si vice-versa, cugetandu in ceriu a fi prototipulu. Dupa
desclinitele pareri ale vechiloru greci si romani otarulu in-
tre cele doue lumi nu este la totu loculu apa, ci póte se fia
si pamentu, adeca munti mari, munti de glaja, séu rîuri (Hahn,
mythol. Parallelen p. 54 si urmatóre), séu munti si rîuri de-
odata, cá mai susu, unde „muntele de glaja“, dar' si „sor-
bulu pamentului“, care nemijlocitu urmédia dupa munte, for-
média otariulu intre cele doue lumi. Dupa ce s'a strapusu
„tartarulu“ de pre pamentu sub pamentu (Hahn mythol.
Parallelen p. 54), de atunci si-au inchipuitu cei vechi, cumcá
printr'o vagauna (gaura, pestera) ce duce prin pamentu, se
trece din acésta in ceealalta lume. Ambele pareri sunt re-
presentate in povestile romane. In povestile romanesci lu-
mea ceealalta este de asemenea intielesu cu terâmulu ceta-
laltu, lumea lacoma este astufeliu numita lumea nóstra, de
cei ce locuiescu in lumea ceealalta. Dreptu aceste numai
doue terâmuri potu esistá, càci densele intipuiescu form'a dua-
listica intemeiata pre acésta si ceealalta lume, ori acésta si
ceealalta emisfera (*die Binnenwelt und die Aussenwelt*) in mi-
thologi'a si povestile popóreloru. Dar' si canteclulu nostru
spune, cumcá marea desparte lumea in doue, càci sufletulu
dice: „Se trecu marea in cea parte, ce lumea-mi desparte.“

Cuventulu „terâmu“ este si trebue se fia de origine
romana. Totu spatiulu de pamentu, care are margini de pa-
mentu semnate, ori de rîuri afundate in pamentu (tiermi,
tiermuri), se póte numi „terâmu“ dela „terra“ = tíera, ori
dela „teren“ spatiu de pamentu ori dela „tiermii“ (tiermu-
rii) cari 'lu incungiura. Etimologi'a din urma: cumcá cu-
vântulu „terâmu“ si trage originea dela „tiermu“ = margine,
confiniu, corespunde pre deplinu formatiunei „otarú“, care
insémna totuodata si „margine“, „confiniu“, dar' si „terito-
riulu“ cuprinsu intre atari margini. In limb'a spaniola „termi-
no“ insémna: otaru (granitia), districtu, dominiu, globulu
pamentului si teritoriu. Carisch vocabulario reio-romano
1849 dice cá; „tiarm“ (tierm) si „term“, insémna pétr'a de
hotaru. Monti vocabulario di gallia cisalpina e celtico
Milano 1856 spune cá: „termine“ insémna pétr'a ce se pune
si desparte otarele. Valentini, gran-dizionario ital. tede-
sco Lipsia 1831 spune cá: „terrigno insémna a locui sub
pamentu. Porru, dizionariu sardu, Cagliari 1832 spune cá:
„terra“ sta pentru „mundo“ si pentru „terreno“, apoi cumcá:
„terreno“ sta pentru „terestre. Burguy grammair de la
lanque d'oil, Berlin 1856 tom. III p. 365 sub cuventulu

Bradi din radecini⁵⁾
Ér' in rip'a mariloru
Unde-i Bradulu dineloru⁶⁾

„terre“ adauge „terrien“, „terien“ pentru „terrestre“ „de
terre“ si indigene. Olivieri dizionario genovese = italiano
Genova 1851 pune „terme“ pentru „termine.“ Din acestu
„terme“ usioru s'a pututu face „terem“ si apoi terâmu. Din
tóte aceste forme se póte deduce cuventulu romanescu „te-
rêmu“ (terâmu). Asiá se póte din: „tiarm“, „tierm“, „term“,
„terme“ prin intercalarea unui „e“ (ori „a“) face „tiarem“,
„terem“ etc. In „terrigno“ ital. este evidentu „terêmu.“
Dar' din „terreno“, care are in limb'a spaniola chiaru si in-
tielesulu de teritoriu si emisfera, precumu si din latinesculu
„terrenus“ s'a pututu formá conformu geniului limbei roma-
nesci „terêm“, càci in „terên“ urmandu finalulu „ên“ dupa
„i“ nu casciga limb'a destulu fuleru, adeca spriginu intru
rostire, deci a trebuitu se converte pre „n“ in mai virtosulu
„m“ facèndu din „teren“, „terêm“, precumu a facutu „sal-
câmu“, si din „sfarinare“, „sfarimare“, care acésta din urma
etimologie o spriginesce si Diez in vorbariulu seu etimologicu
alu limbeloru romane. Dar' nu numai din „terrenus“, ci
precumu vediuramu si din „terminus“ a pututu sè se for-
medie „terêmu“, facèndu-se cá in limb'a reto-romana: „tiarm“,
„term“ deci prin intercalarea „tiarem“ „terem.“ Apoi si
idei'a, ori intielesulu logicu nu este contr'a acestei etimologii,
càci totu teritoriulu de pamentu càtu este cu tiermu (mar-
gini) incungiuratu, póte formá chiaru dela numele „tierm“
„terâm“, precumu dela „tiaru“ (tiarusiu = paru, s'a formatu
„tiarcu) astufeliu se numesce in Banatu unu locu ingraditu
cu pari, unde tînu ómenii nutretulu de iérna alu viteloru,
fenu, paie, tulei etc.). Dar' nu numai „tiarculu“, ci si „tia-
rin'a“ s'a formatu dela „tiaru“ ce insémna paru, càci cu
astufeliu de pari resp. gardu in Banatu (comitatulu Carasiu
si in Almasiu, parte a fostulu confiniu militariu romano-ba-
naticu) este despartita pasivnea comunala de asiá numit'a
„tiarina“ compusa din pamêntele estravilane. In fine trebue
se recunóscemu, cumcá lamurindu-se dupá tóte aceste intie-
lesulu cuventului „terâmu“ care nu póte se însemne alta ce,
decátu „ceealalta lume“ ori ceealalta emisfera in raportu cu
acésta lume, ori acésta emisfera (*die Binnenwelt und die
Aussenwelt*, la comentatorii germani de povesci mai virtosu
pre pamentu, dara si in ceriu). Dlu Marienescu si Cihacu
facu nedreptate d-lui Hajdeu combatendu-lu intru derivatiunea
sa dela „terrenus“ latinescu.

5) Marea, care dreptu rîu incungiura pamentulu, curge
tulbure, si urlandu lumea spaimântandu, ér' cu und'a sa aduce
arbori mari scosi din radacini. Dupa credinti'a poporului
romanu acelu rîu se tulbura cându ajunge la elu omu din
lumea acést'a pecatósa „Malinii“ (prunus padus, ori frangula
vulgaris lat.) si „calinii“ (viburnum opulus) precumu si
„bradii“ (pinus abies lat.), ce a rapitu din radacini und'a
acelei mari, a buna séma sunt atâtea simbóle despre lucru-
rile mari si trectóre din acésta lume.

6) Bradulu dineloru (celu mare) din rip'a mariloru, care
formédia trectórea apelor, este asemenea cu „busténulu
dineloru“ din povestile romanesci, care asemenea formédia

Trecatórea apelor
 Sufletulu statea
 Si mi se rugá:
 Brade, brade!
 Se-mi fi frate
 Intinde-ti intinde
 Eu se le potu prinde
 Verfurile tale
 Se trecu preste ele
 Marea in cea parte
 Ce lumea-mi desparte.
 Eu nu potu intinde
 Tu se le poti prinde
 Verfurile mele
 Se treci preste ele,
 Ca 'n mine a puiatu
 Din inima spurcatu
 Rosiu sioimuletiu
 Cu ochiulu sumetiu
 Cându nici vei gandi
 Puii te-oru simți,
 Ei oru siuerá
 De te'i spariá,
 In mare'i cadea
 Si te'i inecá. —
 Lasu se fia si asiá!
 Vine marea mare,
 Vine 'n turburare
 Greu urlandu si urducandu
 Tóta lumea spaimentandu
 Und'a se aduce
 Lumea se o 'mbuce
 Totu malini, calini
 Bradi din radecini.
 Ér' in rip'a mariloru
 Unde-i bradulu dineloru
 Trecatórea apelor
 Sufletulu statea
 Si mi se rugá:
 Brade, brade!
 Se 'mi fii frate
 Intinde-mi intinde
 Se le potu cuprinde
 Trupinele tele
 Se trecu preste ele
 Marea in cea parte
 Ce lumea-mi desparte.
 Eu nu 'ti potu intinde
 Cá se le poti cuprinde
 Trupinele mele
 Se treci preste ele
 Cà 'n mine a puiatu

trecatórea apelor. Vedi „Dafinu si Afinu“ din povestile romanesci de Fundescu, si „Omulu de pétra“ din povestile (basmele) romanesci culese de unu tipografu romanu din Romaní'a. Acestu bradu ce formédia trecatórea apelor este luntrea lui Caronu din mitologi'a vechie, cu care trece densulu sufletele in ceealalta lume. Bradulu este asemenea si de o natura cu „cipresulu“ (conifere lat., *Nadelpflanze* germ.), apoi cipresulu este cunoscutu in mitologia dreptu simbolu alu lui Pluto, alu dieului lumei celeilalte, alu celuialaltu terâmu; dreptu acést'a cu multa ratiune este asediatu acelu bradu la marginea lumei acesteia, formandu trecatórea apelor in ceealalta lume. Acestu bradu inca formédia unu arbore alu lumei (*Weltbaum*), precumu vomu vedé mai la vale.

Vidr'a latratórie
 Ómeni panditórie,
 Nici nu vei gandi
 Puii te oru simti
 Ei mi te-oru latrá
 De te-i spaimentá
 In mare-ei cadea
 Si te-i inecá. —
 Lasu se fia si asiá!
 Vine marea mare
 Vine 'n turburare
 Greu urlandu si urducandu
 Tóta lumea spaimentandu
 Und'a se aduce
 Lumea s'o imbuce
 Totu malini, calini
 Bradi din radecini
 Ér' in rip'a mariloru
 Unde-i bradulu dineloru
 Trecatórea apelor
 Sufletulu statea
 Si mi se rugá:
 Brade, brade,
 Se 'mi fii frate
 Intinde-ti intinde
 Cá se le potu prinde
 Radecini de-a tele
 Se trecu preste ele
 Marea in cea parte
 Ce lumea-mi desparte.
 Eu nu potu intinde
 Se le poti tu prinde
 Radecini a mele
 Se treci preste ele
 Cà 'n mine a 'ncuibatu
 Si apoi a puiatu
 Galbina sierpóne⁷⁾
 Ce piere de fóme.
 Nici nu vei gandi
 Puii te-oru simti
 Si oru siuerá
 Tu te-i spaimentá
 In mare-i cadea
 Si te-i inecá
 Las' se fia si asiá!
 Haide brade, hai,
 Multu me mai rogai
 O rugare mare
 Cu multa rabdare.
 Brade, brade!
 Amu si eu unu frate
 Unu frumosu pecurarelu
 Si are unu toporelu
 Si are verisiori
 Doi voinici feciori
 Ei te voru taiá
 Si te-oru resturná,
 Maisteri voru veni
 Si te voru ciopli

⁷⁾ In acestu bradu din rip'a mariloru ce formédia trecatórea apelor, a puiatu si adeca: a) in vírfurile bradului unu rosiiu sioimu (*accipiter* lat., *Falke* germ.) dupa alte variatiuni, a puiatu unu vulturu negru, b) trupinele bradului o vidra (*Fiber*, *castor* lat., *Biber* germ.) latratóre, c) o galbena sierpóne. Aceste sunt trei animale rapitóre, puse pedeca la trecatóre, precumu se affa in povesti (basme) atare pedici la trecatórele din acésta in ceealalta lume.

Si din tine-oru face
 Cá se fie pace
 Punte preste mare!
 S'aiba trecatóre
 Suflete ostenite
 Càtra raiu pornite,
 Bradu atuncea se gandeá
 Si trupinele intindeá.
 Éra mortulu imi trecea
 Unde dorulu ilu ducea
 Marea fàra nume
 L'aialalta lume.
 Pasu suflete pasu
 Dute fàr' necasu
 Pàn' vei trece tu cu dare
 Cele grele siepte vame⁸⁾
 Tine draga sufletiele
 Drumulu inainte,
 Pàna vei ajunge,
 Unde se infrange,
 Drumulu jumetate,
 Ce locuri desparte,
 Acolo se stai
 Si séma se iai
 Cà-i vedea o salca⁹⁾
 Mare si inalta
 Salca aplecata
 Si cu frundia lata.
 Séma-ací ér se iai,
 Si spre stàng'a se nu-mi dai
 Càci in partea stànga
 E calea cea strimba
 Strimba si-astupata
 Cu lacrami udata,
 Apoi totu in aia parte
 Sunt càmpuri uritu arate
 Si cu spini rei semenate.
 Acolo-i din'a betrana
 Si-ti iá pasportulu din mana.
 Ci se dai in man'a drépta
 Precum firea iti arata,
 Cà-acolo tu vei aflá
 Spre indestularea ta
 Càmpuri frumóse¹⁰⁾

⁸⁾ Si la greci, precumu si la romanii cei vechi, se vedu a fi fostu mai multe vame, care trebuia se le petréca mortulu intru caletori'a sa spre ceealalta lume. Prim'a vama s'a cuprinsu intru banulu (obolulu) datu, lui Caron (Charon) pentru trecerea preste riulu Stix ori Acheron. Alta vama a fostu de datu la „Cerberus“ canele iadului, spre a puté trece, precumu a datu-o Orfeu, càndu s'a dusu in iadu la Pluto si la soçi'a acestui'a Proserpina, spre a-si cere inapoi muierea mórta.

⁹⁾ Salca, la care ajunge sufletulu in ceea lume, este simbolulu Iunonei (reginei naturei, pre care o substituédia Sant'a-Mari'a in crestinatate), dar' totu odata, este simbolulu intristarei, apoi alu curatieniei sufletesci (Dierbach, flora mythologica p. 32). Salca in tóte tierile unde nu cresce fenicele (foenix lat., *Palme* germ.) substituédia pre acest'a. La Floriile nóstre se folosescu ramuri de salca in locu de fenice, precumu suna in cartile bisericesci. Fenicele, este simbolulu invingerei, alu dreptatiei si alu libertatiei, precumu si alu caletoriei fericite (Dierbach, Flora mythol. p. 87).

¹⁰⁾ Campulu cu flori din ceealalta lume, este evidentu campulu *ασφοδελος* (Asphodelos = *Wiese* germ.), care vine inainte si la Omeru, Odis. 24. 13. Vedi si Richter: Phantasien des Alterthums oder Sammlung mythologischer Sagen, tom. II, p. 329.

Cu flori alese
 Càmpuri d'ale arate
 Cu flori semenate¹¹⁾
 Flori tu vei culege
 Si doru-ti va trece¹²⁾.
 Si apoi ér' se stai,
 Ci séma se iai
 Cà'n doue redióre
 Va fi câte o flóre,
 Flóre la pamentu
 N'ajunsa de ventu
 Elóre la recóre
 N'ajunsa de sóre.
 Tu se mi le iai,
 Cà sunt flori din raiu¹³⁾
 Apoi ér' se mi te duci
 Pàna càndu vei se ajungi
 L'alu meru mare de San-Petru¹⁴⁾
 Cu ajutoriulu lui San-Medru.

¹¹⁾ Sufletulu ajunge in lumea ceealalta la doue càmpuri arate, unulu cu spini, altulu cu flori semenate. Aceste càmpuri sunt raiulu (eliseulu) si iadulu (hades), cari dupa credinti'a celoru betrani stau lànga olalta, (pàna càndu mai târdiu a fostu iadulu despartitu in doue in „hades“ si in „tartaru“ si cestu din urma pusu sub pamentu. Dar' si mai târdiu totu a remasu ide'a confusa. In iadu domnesce o dîna betrana, éra in raiu (precumu urmédia mai târdiu in càntecu) Sant'a-Maria, carea este substituíta Iunonei reginei ceresci si a naturei. „Din'a betrana“ se vede a representá elementulu negru alu puteriloru intunecóse, alu puteriloru de érna. Si acésta „dîna betrana“ este totu Iuno, dar' cea négra, rea, care este asemenea cu Demeter (Ceres) despicata in doue, in fiic'a sa Proserpin'a, ori Demeter *ἑριννύς*. Iuno este aceea-si fiintia cu Diana, carea in fiinti'a sa rea négra este = Hecate; Iuno este identica cu „Bavani“ = (Bhavani) „alma mater rerum“ din Indi'a, care in fiinti'a sa cea négra, rea este „Kali.“ — Dar' Iuno este aceea-si fiintia cu Sant'a-Mari'a cea buna, apoi cu Sant'a-Mari'a cea négra (rea) din evulu de medilocu, a càrei icóna si astadi se afla prin atâtea monastiri crestine din Europ'a. Dreptu acésta Iuno regin'a ceriului si a naturei, pre care o substitue Sant'a-Mari'a in crestinatate, domnesce si in raiu, si in iadu, si fiindu in doue fejie, in raiu domnesce sub faci'a sa cea luminata, éra in iadu sub faci'a sa cea intunecata (négra, rea). In cànteculu nostru deci „dîn'a betrana“ este reprezentátorea elementului intunecat, elementului reu si alu ernei.

¹²⁾ De insemnatu este acea impregiurare din càntecu, cumcà càndu sufletulu va culege flori din càmpurile raiului, 'i va trece dorulu de lumea acést'a. Totu de acésta natura sunt si cele doue flori din doue resori (pàrti de càmpu ce se cuprindu intre drumuri), despre care se dice sufletului: tu pre acele se le iai, càci ele sunt flori de raiu. Sunt simbole, cari sierbescu spre mangaierea si mantuirea sufletului.

¹³⁾ Vedi esplanatiunea de sub punctu 11.

¹⁴⁾ Merulu mare de San-Petru este de celu mai mare intielesu si de cea mai mare insemnatate in acestu càntecu. Este „arborele lumiei“ (*der Weltbaum*) din mitologiele popóreloru. Din mitologi'a cea vechie a popóreloru ni sunt cunoscuti patru arbori de acesti mari reprezentatori de lume. Este: a) gârni'ti'a (gorun'ia) lui Iupiter dela oraculu „Dodona“ din Epiru, b) gorunulu dieului Ares dela resáritu din Colchis, pre care gorunu a fostu intinsa veler'a (pielea de berbece cu mitiurile de auru) padiendu la radecina unu balauru grozavu, c) Frapsinulu „Yggdrasil“ din mitologi'a nordica a germaniloru si d) pomulu cu merele de auru din gradin'a esperidica dela apusu, la a càrui trupina asemenea privighiá unu balauru (dupa unii) cu 100 de capete. Gra-

Meru-i mare si rotatu
Si de póle aplecatu
Cu virfulu ajunge 'n ceriu
Cu pólele pân' la mari
Si pre virfu e infloritu
Êr' pre póle impupitu.

din'a esperidica cu pomulu cu merele de auru, dupa credinti'a vechiloru greci si romani a zacutu spre apusu in pârteile Spaniei preste râulu „oceanu“, adeca preste „sorbulu pamentului“, chiaru in acele pârtili, unde cânteculu nostru despre „petrecerea mortului“ pune „câmpurile frumóse.“ — Deci „gradin'a esperidica“ este identica cu „câmpurile frumóse“ din cânteculu nostru. Apoi in „gradin'a esperidica“ aflându-se pomulu cu merele de auru, acestu pomu din mitologi'a vechie, corespunde pre deplinu si éra este identicu cu „merulu mare de San-Petru“ din cânteculu nostru. Virgiliu in geogr. II 291 descrie „arborele lumei“ (gorunulu) in urmatoriulu modu: *Aesculus in primis: quae quantum vertice ad auras aetherias, tantum radice in Tartara tendit. Ergo non hiemus illam, non flabra, neque imbres convellunt, immota manet, multosque nepotes. Multa virum volvens durando saecula vincit. Tum fortis late ramos et brachia tendens. Huc illuc, media ipsa ingentem sustinet umbram.* Acésta va se dica pre romanesce: „Gorunulu“ mai alesu: care pre câtu 'si intinde vîrfulu in aerulu etericu, pre atâtu 'si frange radecinile in adenculu pamentului (iadu). Astu-modu pre densulu nici erni, nici venturi si nici furtune nu l'a nimicitu, remanendu nestramutatu, a invinsu traindu multi nepoti, si multi seculi omenesci, apoi intindiendu-si in latu ramurile si bratiile cele tari, sustiene printr'ensele umbra fôrte mare. Si Ovidu, in metam. 8. 742 intr'o frumósa poveste despre Erisichthon vorbesce despre „ingens annoso robore quercus“, care ceru (gorunu) formédia asemenea: arborele lumei. — Crestinii din evulu de medilocu au inaltiatu „crucea“ la atare insemnătate (Grimm: deutsche Mythologie editiunea 4, tom. II. p. 664): *Nam ipsa crux magnum in se mysterium continet, cujus positio talis est, ut superior pars coelos petat, inferior terrae inhaereat: fixa infernorum ima contingat, latitudo autem ejus partes mundi appetat.* Aceea ce va se dica pe romanie: Pentru cà crucea cuprinde in sine mare misteriu (taina), a càrei pusetiune este astufeliu, încàtu partea de susu se inaltia la ceriuri, partea de josu infipta in pamentu atinge adenculu iadului, latimea ei apoi acopere pârtille lumei.“ — Despre arborele „Yggdrasil“ din mitologi'a nordica germana, se scrie, cumcà elu léga la olalta ceriulu, pamentulu si iadulu si este celu mai mare mare si mai santu din arbori. Se crede a fi unu frapsinu, a càrui crengé sbatu preste tóta lumea, si si in susu trecu preste ceriu. Trei radecini se intindu in trei directiuni, un'a spre „asi“ (asen) la ceriu, ceealalta spre „hrimpursi“ (hrimpursen), atrei'a spre iadu, si sub tóta radecin'a isvoresce unu minunatu isvoru (Grimm: deutsche Mythologie edit. 4, p. 664). Cauta deci se credemu, cumcà „merulu“ dreptu „arbore alu lumei“ din cânteculu nostru este o institutiune stravechie in mitologi'a daco-romana, si cà „meru“ precumu mai susu vediu ramu convine pre deplinu cu arborele cu merele de auru din gradin'a esperidica a vechiloru greci si romani aceea, ce inaltia inca vechitatea „merului“ romanu. Apoi cându descrie romanulu acestu meru dicèndu:

Meru mare rotatu	Pre virfu infloritu
De póle plecatu	Pre póle impupitu
Cu virfulu in ceriu	Josu la radecina
Cu póle spre mari	E lina fantàna.

Nu credu cumcà astufeliu de scurtu (laonicu) si in versuri de cadentii va fi a dou'a natiune pre faci'a pamentului, care se póta in limb'a sa asemenea romanului descrie acestu arbore alu lumei!

Josu la radecina
E lina fantana ¹⁵⁾
Acolo-i Sant'a-Maria
Cu noi mil'a ei se fia,
Caletori càti mai trecea
Ea spre toti se indurá
Ea pre toti 'i adapá
Drumurile le-aratá:
Sufletulu din apa bea
Si elu lumea o uitá. —
Érasi calea se-ti apuci
Pâna cându vei se ajungi
La mandr'a rachita
Rachita 'mpupita
Ci mila se-i fia
Totu Santa-Maria.
In haina alésa
Haina de metasa
La mésa chitita
Mésa inflorita
Siede si scrie
Maic'a Marie
Pre cei vii si pre cei morti
Si-si insémna a loru sorti.
Róga-mi-te tu de ea
Cól'a viiloru s'o iá
Dóra cà s'a indurá
Si 'ntre vii te-o insemná,
Dar' ea nu se va 'ndurá
Intre vii a te scriá
Càci cól'a i s'a implutu
Condeilu si l'a perdutu.
Dar' tu róga-mi-te bine
Se te iá in raiu cu sine
Déca nu mi te-ai rugatu
Cându a 'ntratu scrisórea 'n satu.—
Apoi ér' dumi-te dute
Pe carari batute
Pâna vei petrunde
Si tu vei ajunge
Toem'a 'n pórt'a raiului
Unde-i flórea sórelui.
Acolo se te opresci
Acolo s'adapostesci
Si astépta cu rabdare
Césulu de reinturnare
Cà elu va sosí
Si tu vei veni:
Déca cerbii voru ará
Ciutele voru semená. —
Pamente, pamente
De adi inainte
Ên se 'mi fii parinte
Se nu te grabesci
Se me putrediesci
Cà acumu-ti dau
Si nu le mai iau
Spatele mele
In bratiile tele
Si fatia d'a mea
Sub pasistea tá.

¹⁵⁾ Lina fantàna, este râulu Lete (Lethe), adeca râulu uitareii (*der Fluss der Vergessenheit* germ.) din mitologi'a greco-romana. Fantàn'a insémna isvoru ori lacu, si asemene ideia esista si despre rîurile Stige (Stix), Acheron si Lete a vechiloru greci si romani, càci din atari lacuri se scurgéu rîurile respective, ori intrau intr'ensele (Hartung: Religion und Mithologie der Griechen partea II, p. 152, 155).

Acésta „Petrecere a mortului“ mi s'a comunicatu din mai multe pãrti: de Antonie Mustetiu docinte din Fagetu, de Paul Cimponeriu notariu cercualu din Cacov'a, de Stefanu Pauloviciu parochu din Gherbovetiu, de Mariti'a Sierpe din Bozovicu, si de Opr'a Ciulu din Brosteni. Variantele sunt mai lungi ori mai scurte, dar' fondulu este identicu.

Simeone Manguic'a.

PARTEA OFICIALA.

Procesu verbale

alu comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, luatú in siedinti'a din 17 Iuliu n. 1882.

Presiedinte: Paulu Dunc'a. Membri presenti: Br. Davidu Ursu, Elia Macelariu, Partenie Cosm'a, Visarionu Romanu, Basiliu P. Harsianu, George Baritiu, Ioanu V. Russu, Dr. Ilarionu Puscaru, Constantinu Stezariu.

Secretariu: Dr. D. P. Barcianu.

53. Teodoru Goti'a din Vurperu, lângá Vintiulu de josu, cere pe sém'a fiului seu Elie, invetiacele de cojocarie, unulu din stipendiile de 25 fl., pentru cari s'a scrisu concursu cu terminulu pâna la 30 Aprile (Nr. esh. 140/1882).

— De órece acésta suplica a intratu dupa siedinti'a dela 13 Maiu a. c. in care s'au distribuitu amintitele ajutóre si de óre-ce suplicantele nu intrunese nici conditiunile concursului, avendu numai 2 clase elementarie si vírst'a de 13 ani, cererea nu se póte luá in considerare.

44. In conformitate cu conclusulu comitetului de dto 13 Maiu Nr. prot. 44 dlu consiliariu Elia Macelariu presenta o copia a testamentului repausatei Sabin'a Tobias din Abrudu, de dto 27 Iulie 1870.

In acestu testamentu, subscrisu de dd. Rubinu Patiti'a, Basiliu P. Harsianu si Nicolae Lobontiu cá martori, se cuprinde in p. II al. 8 dispusetiunea, cá in casulu cându stranepotii testatórei, acumu inca in víetia, aru mori inainte de a intrá in beneficiulu amintitu in testamentu, intrég'a avere se o mostenésca natiunea romana, anume se se elocedie pâna cându se va puté fondá din ea, séu cu ajutoriulu altoru contributiuni, o scóla reala romana in Abrudu. O dispusetiune, care aru privi chiaru numai pe departe Asociatiunea, nu se face. (Nr. esh. 143/1882).

— Spre sciintia cu aceea, cá se se céra prin advocatulu R. Patiti'a din Alb'a-Iuli'a o copia vidimata a testamentului si informatiuni despre starea lucrului.

55. Directiunea despartimentului I (Brasiovu) comunica protocolulu siedintiei subcomitetului dela 33 Aprile a. c.

Din acestu protocolu, relativu la cererea facuta de aici sub Nr. 64/1882 de dto 6 Martie, de a se aretá modulu, cumu au a se administrá sumele colectate in favorulu scólei de tiesutu, a cãrei infiintiare se intentionédia in Satulungu si pentru care s'au prezentatu unu proiectu de statute sub dto 12 Novembre 1881, se vede, cá pâna acumu sumele amintite sunt numai promise, remanendu a se face incassarea dupa aprobarea statuteloru de comitetulu Asociatiunei si dupa terminarea planului (Nr. esh. 144/1882).

Membrulu V. Romanu propune:

„Cu reservele implinirei recerintieloru legei pentru asemenea infiintari, comitetulu apróba statutele“ si cere cá acésta proponere se se tréca la procesulu verbale. Comitetulu admittendu cererea dlui V. Romanu, decide a se rescrie susmentionatului subcomitetu:

— cá avendu in vedere insemnatatea ce o astufeliu de scóla de tiesutu aru puté se aiba pentru desvoltarea economica a poporatiunei romane din tienutulu Brasiovului, comitetulu aru voi se védia pe deplinu asigurata nu numai intemeierea, ci si sustienerea si functionarea regulata in viitoriu a ei. Pe cându dar' in principiu consimte cu cuprinsulu in generalu alu proiectului de statute prezentatu la 12 Novembre 1881, in specialu aru dori se védia continute in amintitulu proiectu si dispusetiuni, cari se faca cu putintia cercetarea scólei si de elevi de secsu barbatescu, mai evidentu modulu de administrare alu fondului si de conducere si supraveghiare, precumu si o eventuala continuare a instructiunei in obiectele de invetiamentu, cari stau in legatura cu productiunea in astufeliu de scóle. Pe lângá aceste impregiurari, cari aru impune sarcini mai mari si aru impinge infiintierea scólei in unu viitoriu mai indepartatu, e de a se considerá, cá intemeierea unei astufeliu de scóle din partea subdespartimentului, aru intimpiná greutati de alta natura, de óre-ce statulu nu recunósce decâtu scóle de statu, scóle confesionali, séu scóle intemeiate de privati séu societati, cari anume au obtienutu spre acestu scopu auctorizare din partea autoritatiloru competente. Astufeliu usioru s'aru puté intemplá, cá neavendu autorizarea amintita, despartimentulu si cu elu Asociatiunea se piérda dreptulu de conducere si dispunere in scól'a intemeiata din propriiele sale medilóce.

Avendu tóte aceste in vedere, comitetulu crede a nu gresí, déca va atrage atentiunea sub-comitetului asupr'a altei modalitati, prin care scopulu intentionatu s'aru puté ajunge pe o cale mai acomodata mediulóceloru de cari dispunemu. Anumitu din sumele promise de on. dni initiatori, séu din o parte a loru, s'aru puté procurá — precumu s'a practiacatu si in alte pãrti — unu numeru de resbóie de tiesutu, de o constructiune mai perfecta si usioru de manuat. Resbóiele procurate se se distribue la femei mai serace romane, cari s'aru puté instruí in folosirea loru prin vre-o femeia trimisa anume, cu stipendiu, la un'a din scólele de tiesutu existente in patria. Pe acésta cale in decursu de câtiva ani, femeile aru produce tieseturi mai perfecte, mai corespundietóre cerintieloru publicului consumatoriu si aru generalisá dorinti'a dupa lucrare mai perfecta si mai usióra, preparându in acelasi timpu tere-nulu pentru infiintierea cu mai mare succesu a scólei de tiesusu in unu timpu viitoriu, cându impregiurarile aru fi mai favorabile.

Pentru casulu candu subcomitetulu aru insistá pe lângá intemeierea mai in graba a amintitei scóle, se recomanda, spre a incungiurá neplaceri, a impliní recerintiele legei in acésta afacere, anumitu a cere, cá privati séu cá societate privata, aprobarea statuteloru dela organele competente de statu.

56. Dlu advocatu Fabiu Rezeiu din Lugosiu respun-diendu la recercarea comitetului de dto 13 Maiu a. c. Nr. 141, pentru a cercetá dupa starea pretensiuniloru legatarie ale Asociatiunei, cuprinse in testamentele canoniciloru repausati Petru Ratiu si Mateiu Kiss din Lugosiu, — arata cá:

1. Averele mobila, remasa dupa Petru Ratiu a fostu de 385 fl. 36 cr., nefindu si avere immobili. Din sum'a acésta s'au acoperitu spesele inmormentarei, ale inventarei si pertractarei lasamentului, asiá cá n'a remasu nici unu prisosu, care se póte pune la dispositiunea Asociatiunei, conformu vointiei testatorelui. Spre intarire se alatura in copia decisiunea tribunalului reg. din Lugosiu de dto 3 Octobre 1877, Nr. 6992.

2. Cu privire la lasamentulu dupa repausatulu M. Kiss se comunica in copia decisiunea tribunalului reg. din Lugosiu de dto 21 Fauru 1877 Nr. 887 civ., prin care se recunoscu de valide legatele facute Asociatiunei si fondului Academiei romane de drepturi cu câte 200 fl.

Totuodata se arata, cá nu s'a pututu constatá, déca aceste sume s'au asignatu pâna acum'a, de óre-ce dlu episcopu diecesanu Victoru Miháli, dela care s'aru puté câstigá informatiuni esacte in acésta directiune, se absentédia din locul

resiedintiei sale. Indata dupa reintorcerea sa inse, dlu advoca-
catu promite a face cercetarile de lipsa si a raportá imediatu
comitetului, adaogându cá atátu pentru casulu presentu, cátu
si pentru viitoriu ofere serviciile sale in favorulu Asociatiunei,
fara a reflectá la vre-o gratificare. (Nr. esh. 148/1882).

— Spre sciintia cu aceea, cá d-lui avocatului Fabiu Re-
zeu i se exprima multiamit'a comitetului pentru bunavointi'a,
cu care a oferitu serviciile sale in favorulu Asociatiunei trans-
silvane.

Sibiiu, d. u. s.

Verificarea acestui procesu verbale se concrede dom-
niloru: P. Cosm'a, I. V. Rusu si B. P. Harsianu.

Paulu Dunc'a m. p., Dr. D. P. Barcianu m. p.,
secretariu alu II-lea.

S'a cetitu si autenticatu. Sibiiu, 25 Iuliu 1882.

P. Cosm'a m. p. B. P. d'Harsianu m. p. I. V. Rusu m. p.

Publicarea baniloru incursi

*la Cass'a Asociatiunei transilvane pentru literatur'a
romana si cultur'a poporului romanu, dela 15 De-
cembre 1881 p'ana astadi.*

(Continuare dela Nr. 23—24 alu „Transilvaniei“ pro 1881).

1. George Filippu, avocatulu in Tasnadu tacs'a pro 1880/1 5 fl.
2. Gregorie Mezei, amplotiatu domin. in Cricau tacs'a pro 1881/2 5 fl.
3. Nicolae Pepeloviciu, mesariu in Blasiu, ajutoriu 5 fl.
4. Michailu Socanu, parochu in Capusiu pro 1880/1 5 fl.
5. Prin directiunea despartimentului III (Sibiiu) dela Comun'a bisericésca si Comun'a politica din Cacov'a cáte un'a obligatiune de statu á 100 fl. = 200 fl. dd.: Ioachimu Munteanu, parochu in Gurariu pro 1880/1 5 fl. Demetriu Comsi'a, negutiatoriu in Seliste pro 1872/3 5 fl. Nicolae Ivanu, capelanu in Seliste pentru diploma 1 fl. Ioanu Voicu, proprietariu in Gurariu pro 1880/1, 1881/2 10 fl. Eugeniu Brote, proprietariu in Sibiiu pro 1880/1 5 fl. Parteniu Cosm'a, avocatulu in Sibiiu pro 1881/2 5 fl.
6. Stefanu Borgovanu, c. r. capitanu in Alb'a-Iuli'a pro 1881/2 5 fl.
7. Teodoru Moldovanu Bucsi'a, proprietariu in Mediasiu pro 1880/1 5 fl.
8. Ioanu Simionasiu, asesoru in Dev'a pro 1876/7 5 fl.
9. Vasilie Cernea, not. jud. in Cincu mare pro 1881/2 5 fl.
10. Prin directiunea despartimentului II (Fagarasiu) dela dd.: Nicolau Garoiu, avocatulu in Zernesci pro 1880/1 5 fl. Ioanu Metianu, juristu absolutu in Zernesci pro 1880/1 5 fl.
11. Sim. Horvath, fiscalu r. u. in Dev'a pro 1881/2 5 fl.
12. George Gradoviciu, cand. de advoc. in Desiu pro 1881/2 m. n. 5 fl.
13. Prin directiunea despartimentului VIII (Alb'a-Iuli'a) ajutore dela urmatorii domni:
Nicolau Daramusiu 1 fl., Vivianu Laslo 1 fl., Szekeres Iustinu 2 fl., Stanu Fatianu 1 fl., Stefanu Crisianu 5 fl., Cioplinta Tom'a 1 fl., Michailu Dobosiu 1 fl., Ioanu Sav'a 1 fl., Iosifu Neagoi 1 fl., Iacobu Mause'a 1 fl., Nicolau Medrea 1 fl. Nistoru Cioplinta 1 fl., Nicolau Suciu 10 cr., Ioanu Bot'a 1 fl. Simeonu Medrea 1 fl., Nicolau Comanu 1 fl., Ioanu Comanu 50 cr., Simeonu Comanu 1 fl., Ioanu Stanu 6 fl., Avramu Stanu 1 fl., Nicolau Stanu 1 fl., Nicolau Crisianu 1 fl., Stanu Petru 1 fl., Stanu Londin 1 fl., Stanu Achimu 1 fl., Ioanu Neagoi

1 fl., Mitrea Ioanu 1 fl., Stefanu Balosiu 1 fl., Ioanu Tiuranu 1 fl., Gregor Sabu 3 fl. Sum'a 40 fl. 60 cr.

14. Dr. D. P. Barcianu, profesoru in Sibiiu pro 1881/2 5 fl.
15. Steffann Campeanu, protopopu in Elisabetopole pro 1881/2 5 fl.
16. V. M. Lazaru,ingin. asistentu in Prunisoru pro 1881/2 m. n. 5 fl.
17. D. F. Caianu, profes. in Focsiani pro 1881/2 5 fl. 50 cr.
18. Dr. A. P. Alexi, profes. in Naseudu pro 1881/2 5 fl.
19. Prin directiunea despartimentului XV (Naseudu) dela dd.: Ioanu Avramu Corutiu, proprietariu in Maieri pro 1881/2 m. n. 5 fl. Paulu Besi'a, invetiatoriu in Borgo-Prundu pro 1881/2 m. n. 5 fl. Dr. Paulu Tanco, profesoru in Naseudu pro 1881/2 m. n. 5 fl. Gregoriu Pletosu, profesoru in Naseudu pro 1881/2 m. n. 5 fl. Ioanu Tanco, profesoru in Naseudu pro 1881/2 m. n. 5 fl. Gavrilu Scri-donu, profesoru in Naseudu pro 1881/2 m. n. 5 fl. Florianu Motiocu, profesoru in Naseudu pro 1881/2 m. n. 5 fl. Ioanu Ciocanu, directoru gimn. in Naseudu pro 1881/2 m. n. 5 fl. Octaviu Baritiu, profesoru in Naseudu pro 1869/70 5 fl. Dr. Const. Moisilu, profesoru in Naseudu pro 1877/78 5 fl. Maximu Popu, profesoru in Naseudu pro 1871/72 5 fl.

20. Prin directiunea despartimentului XX (Blasiu) dela dd.: Dr. Gregoriu Silasi, profesoru in Clusiu pro 1880/1—1881/2 10 fl. Lucianu Campeanu, c. r. maioru pro 1881/2 5 fl. Petru Rosc'a, protopopu in F.-Szt.-Peter pro 1881/2 5 fl. Ales. Marincasiu, parochu in Miresiulu mare pro 1879/80 5 fl. Biserica gr. cat. din Miresiulu mare pro 1881/2 5 fl. Gabrilu Popu, protopopu in Clusiu interese pro 1878/79 10 fl. Basiliu Podoba, capelanu in Clusiu pro 1880/1 5 fl.

21. Ioanu Cepesiu, cand. de advoc. in Fagarasiu pro 1881/2 m. n. 6 fl.
22. Gabrilu Ciobotariu, parochu in Cs. Gyimes pro 1881/2 5 fl.
23. Dela Comun'a Cinciari pro 1872/3 si 1873/4 10 fl.
24. „ „ Vladeni pro 1877/8 5 fl.
25. Florianu Porcius dela Rodn'a tacs'a pro 1881/2 5 fl.
26. N. F. Negrutiu, redactoru in Gherl'a pro 1877/8 p'ana 1881/2 20 fl.
27. Nistoru Manciu, parochu in Ocolisiulu mare pro 1880/1—1881/2 10 fl.
28. Andreiu Medanu, asesoru in Siomcut'a mare pro 1881/2 5 fl.
29. Ioanu Porutiu, interpretu alu consulatului Romaniei in Pest'a pro 1877/8—1880/1 á 5 fl. 20 fl.
30. Demetriu Coroianu, canon. in Gherl'a pro 1879/80 5 fl.
31. Prin directiunea despartimentului XX (Blasiu) dela dd.: Ioanu Fekete Negrutiu, canonicu in Blasiu pro 1881/2 5 fl. Antonu Vestemianu, canonicu in Blasiu pro 1881/2 5 fl. Stefanu Manfi, canonicu in Blasiu pro 1880/1 5 fl. Ioanu Antonelli, canonicu in Blasiu pro 1881/2 5 fl. Leontinu Leonteanu, canonicu in Blasiu pro 1881/2 5 fl. Ioanu Moldovanu, canonicu in Blasiu pro 1881/2 5 fl. Dr. Ioanu Ratiu, canonicu in Blasiu pro 1881/2 5 fl. Simeonu Micu, profesoru in Blasiu pro 1881/2 5 fl. Tom'a I. Albani, egu-
menu in Blasiu pro 1877/8 5 fl. Basiliu Ratiu, profesoru in Blasiu pro 1881/2 5 fl. Simeonu Popu Mateiu, secretariu metrop. in Blasiu pro 1880/1, 1881/2 10 fl. Ioanu Germanu, profesoru in Blasiu pro 1881/2 5 fl. Nicolae Popescu, profes. in Blasiu pro 1881/2 5 fl. Elia Chirila, profesoru in Blasiu pro 1877/8 5 fl. Basiliu Olteanu, avocatulu in Blasiu pro 1881/2 5 fl. Dr. Alexandru Gram'a, profesoru in Blasiu pro 1879/80 5 fl. George Vancea, provisoru in Blasiu pro 1880/1, 1881/2 10 fl.

Sibiiu, 31 Iuliu 1882.

Dela Cass'a Asociatiunei trans. rom.